

**T.C.
ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**

**ÇARDAK (DENİZLİ) YÖRESİNDE ETNOBOTANİK BİR
ÇALIŞMA**

Elif SARIKAYA BATKAN

**Danışman
Doç. Dr. İsmail DUTKUNER**

ISPARTA - 2019

© 2019 [Elif SARIKAYA BATKAN]

TEZ ONAYI

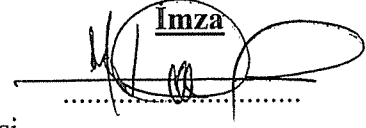
ÇARDAK (DENİZLİ) YÖRESİNDE ETNOBOTANİK BİR ÇALIŞMA

Elif SARIKAYA BATKAN tarafından hazırlanan bu tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. İsmail DUTKUNER

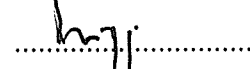
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

 İmza

Üye

Dr. Öğretim Üyesi Ulvi Erhan EROL

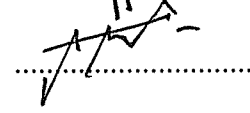
Süleyman Demirel Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Ayhan AKYOL

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Yukarıdaki Jüri kararı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/....../.... tarih ve/..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Yusuf UÇAR
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANI

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak ve bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın hazırladığım bu tez çalışmada;

Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

05/08/2019

Elif SARIKAYA BATKAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
3. MATERYAL VE YÖNTEM	10
3.1. Materyal	10
3.1.1. Konumu.....	10
3.1.2. Jeomorfolojik özellikler	11
3.1.2.1. Toprak	11
3.1.3. İklim	13
3.1.4. Bitki örtüsü.....	15
3.2. Yöntem	15
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	18
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	107
KAYNAKLAR	118
ÖZGEÇMİŞ	123

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ÇARDAK (DENİZLİ) YÖRESİNDE ETNOBOTANİK BİR ÇALIŞMA

Elif SARIKAYA BATKAN

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. İsmail DUTKUNER

Bu çalışma 2018-2019 tarihleri arasında Denizli'nin Çardak ilçesi sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir. İlçe sınırları içerisinde yapılan arazi araştırmaları ve o bölgede yaşayan yerel halk ile yapılan söyleşiler ile doğal yayılım gösteren etnobotanik özellikleri bulunan 89 tür ve bu türlere ait 125 farklı kullanım tespit edilmiştir. Bu türlerin 36 tanesinin gıda, 11 tanesinin çay, 6 tanesinin baharat ve aroma verici, 38 tanesinin tedavi amaçlı, 4 tanesinin süpürge olarak, 7 tanesinin dekorasyon ve peysaj amacıyla, 11 tanesinin hayvan yemi ve 12 tanesinin diğer amaçlarla kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu ürünlerinin hangi alanlarda kullanımını tespit etmeye yönelik olarak Çardak ilçe, köy ve beldelerinde bu ürünleri bilen, tanıyan, kullanan ve ürünleri ekonomik olarak değerlendiren 75 kişi ile söyleşi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Çardak Orman İşletme Şefliği, Tarım İlçe Müdürlüğünden ürünler ve bölgenin florası ve ekolojik özellikleri hakkında bilgi alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çardak, Denizli, Etnobotanik, Flora, Tıbbi ve aromatik bitkiler

2019, 123 sayfa

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

A STUDY OF ETHNOBOTANY IN ÇARDAK (DENİZLİ) REGION

Elif SARIKAYA BATKAN

**Isparta University of Applied Sciences
The Institute of Graduate Education
Department of Forest Engineering**

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İsmail DUTKUNER

This study was performed between 2018-2019 within the boundaries of Çardak district of Denizli. In here, 89 species and 125 different uses of these species with natural distribution and ethnobotanical properties were determined with land surveys conducted within the boundaries of the district and the interviews with the local people living in that region. It was determined that 36 of these species were used for food, 11 of them were tea, 6 of them were used for spice and aroma, 38 of them were used for treatment, 4 of them were used as brooms, 7 of them were used for decoration and landscaping, 11 of them were used for animal feed and 12 of them were used for other purposes.

To determine the areas in which these products are used, in Çardak's villages and towns, interviews were conducted with 75 people who knew, knew, made and evaluated the products economically. Also, oral information about the flora of the products and ecological characteristics of the region has been obtained from Çardak Forestry Directorate, Agriculture District Directorate.

Key Words: Çardak, Denizli, Ethnobotany, Flora, Medicinal and aromatic plants

2019, 123 pages

TEŞEKKÜR

Bu araştırma için beni yönlendiren, bilgi ve tecrübesi ile desteğini her zaman hissettiren değerli Danışman Hocam Doç. Dr. İsmail DUTKUNER'e teşekkürlerimi sunarım.

Arazi çalışmaları esnasında beni yalnız bırakmayan ve desteklerini esirgemeyen Sadettin ÖZTÜRK ve Mehmet SEZYER'e teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan aileme, eşim Bilal BATKAN'a sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Elif SARIKAYA BATKAN
ISPARTA, 2019

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 3.1. Çalışma alanının konumu	10
Şekil 3.2. Görüşme yapılan bireylerin cinsiyete göre yaş dağılımı.....	16
Şekil 3.3. Görüşme yapılan bireylerin meslek gruplarına göre dağılımı	16
Şekil 3.4. Görüşme yapılan bireylerin eğitim durumu	17
Şekil 5.1. Çardak Yöresi’nde belirlenen bitkilerin kullanım amaçları.....	107

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 3.1. Çardak ilçesine ait meteorolojik veriler	14
Çizelge 3.2. Çardak ilçesine bağlı olan kasaba ve köyler	15
Çizelge 5.1. Araştırma alanında tespit edilen etnobotanik bitkiler listesi.....	108
Çizelge 5.2. Yörede gıda amaçlı kullanılan türler.....	112
Çizelge 5.3. Yörede baharat ve aroma verici amaçlı kullanılan türler.....	113
Çizelge 5.4. Yörede çay amaçlı kullanılan türler	114
Çizelge 5.5. Yörede tedavi amaçlı kullanılan türler.....	115
Çizelge 5.6. Yörede süpürge amacıyla kullanılan türler	116
Çizelge 5.7. Yörede hayvan yemi olarak kullanılan türler.....	117
Çizelge 5.8. Yörede dekorasyon ve peyzaj amacıyla kullanılan türler	117

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Fe₂O₃ Demir seskioksit
mm Milimetre
OGM Orman Genel Müdürlüğü

1. GİRİŞ

Türkiye, coğrafi konumu, jeomorfolojik yapısı ve değişik iklim tiplerinin etkisi altında bulunması nedeniyle son derece zengin bir floraya sahiptir (Kendir ve Güvenç, 2011).

Türkiye birbirinden hem iklim hem de bitki örtüsü yönünden, dolayısıyla floristik yapısı bakımından farklı 3 bitki coğrafyası bölgesinin karşılaştığı bir konumdadır. Bunlar Kuzey Anadolu'da Avrupa-Sibirya, Batı ve Güney Anadolu'da Akdeniz ve İç ve Güney Doğu Anadolu'da yer alan İran-Turan Bitki coğrafyası bölgeleridir (Erik ve Tarikahya, 2004).

Türkiye florasına baktığımız zaman 167 familyaya ait 9000 (yerli, yabancı, kültür dahil) tür bitki bulunurken, alttür ve varyetelerle birlikte toplam 12000 bitki sayısı ile oldukça zengin bir bitki dünyasına sahip olduğunu görüyoruz. Endemizm bakımından da oldukça zengin bir ülke olan Türkiye'de 3788 endemik bitki varken, tüm Avrupa'da ise bu sayısı 2750 kadardır. Ayrıca yurdumuz endemizm açısından Orta Doğu'nun da en zengin florasına sahip olmakla birlikte çok sayıda türün de gen merkezi konumundadır (<http://www.iupsa.com/etnobotanik-calismalarin-ulkemizdeki-yeri>). Ülkemizin bu yönüyle bir kıta zenginliğine sahip olduğu da söylenebilir (Bilgin, 2017).

Zengin bir çeşitliliğe sahip ülkemiz pek çok medeniyete de ev sahipliği yapmıştır. Hepsi de kendinden önceki medeniyetlerden öğrendikleri bilgi ve gelenekleri kendi bilgileri ile birleştirerek kullanmışlardır. Günümüze kadar ulaşan bu bilgilerle Anadolu zengin bir kültürel mirasa sahip olmuştur. (Sadıkoğlu, 1998).

Günümüzden yaklaşık 5000 yıl öncesinde yazının ortaya çıkmasıyla çivi yazılı Sümer, Asur tabletleri, Mısır ve Hitit hiyeroglifleri gibi birçok belgede bitki tanımları ve bu bitkilere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tıbbi bitkiler ile büyü birçok antik kaynakta yer alırken, bu bitkilerin hangi bitkiler olduğu uzmanlar tarafından tartışma konusu iken burada önemli olan gerçek insanların bu bitkilerle ilgili bilgileri, tarifleri kaydetme ve gelecek kuşaklara aktarma gereksinimi duymuş olmalarıdır (Ertuğ, 2014).

İnsanların bitkilerden faydalanımını ifade eden etnobotanik sözcüğünün anlamı ortaya atıldığından bu yana giderek genişlemiştir (Sadıkoğlu, 1998).

İlk kez 1895 yılında Prof. J.W.Harshberger tarafından kullanılmış olan Etnobotanik teriminin manasına baktığımız zaman bitkilerin insanlarla çalışılması veya ‘bitkilerin yerel halk tarafından kullanımı’ diyebiliriz. Yani kısaca biz bunu insan-bitki ilişkisi diye de adlandırabiliriz (Yıldırım, 2004).

Evrin süreci içinde insan-bitki ilişkilerini inceleyen etnobotanik teriminin geniş anlamına baktığımızda ‘bir yörede yaşayan halkın çevresinde bulunan bitkilerden çeşitli gereksinimlerini karşılamak üzere yararlanma bilgisi ve o bitkiler üzerine etkileri’ olarak da özetlenebilir (Yıldırım, 2004).

Etnobotaniğin amacı çeşitli şekillerde yararlandığımız bitkilere ilişkin tüm bilgileri derlemektir (Ertuğ, 2014).

Etnobotanik araştırmalar deneme yanılma yoluyla elde edinilmiş, nesilden nesile aktararak günümüze ulaşan çok değerli bilgileri içeren, bitkilerin bilimsel olarak değerlendirilmesine katkıda bulunmaktadır (Sadıkoğlu, 1998).

Etnobotanik, insanlığın yazılı tarihinin başlangıcından bu yana, sadece son 100 yıl içinde bilimsel bir disiplin olarak tanınmaktadır. Son yıllarda küresel koruma çabaları nedeniyle, teorik ve pratik bir botanik dalı olarak hızla büyümüşür (Albuquerque vd., 2005).

Bitkilerle tedavi yöntemi insanlık tarihi kadar eskidir ve tarih boyunca nesillerden nesillere aktarılan deneyim ve tedavi yöntemleri bu alandaki birikimleri oluşturmaktadır (Öztürk ve Özçelik, 1991).

Etnobotanik yalnızca şifalı bitkilere değil, aynı zamanda doğadan türetilmiş; gıda, ritüellerde kullanılan bitkiler, renklendirici ajanlar, lifli bitkiler, zehirler, gübreler, evler, ev eşyaları, tekneler, yağ bitkileri gibi diğer doğal ürünlere de odaklanmaktadır (Heinrich vd., 2012).

İlk çağlardan kalan arkeolojik bulgulara bakıldığında insanlar sağlık sorunlarını gidermek ve besin kaynağı ihtiyaçlarını karşılamak için öncelikle bitkilerden faydalanmışlardır (Baytop, 1999).

Bu bitkilerin bazılarının tarımı yapılırken bazılarının ise doğal olarak toplanarak tüketimi yapılmaktadır. Gıda, hayvan yemi, ilaç, el sanatları, yakacak gibi çok farklı amaçlarla kullanılan bitkiler günümüzde çok önemli bir yer tutarken hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuşlardır (Faydaoğlu ve Sürücüoğlu, 2011).

Floristik çeşitliliğimiz ve kültürümüzün birleşmesi sonucu etnobotanik açıdan da zengin bir bilgi birikimimiz oluşmuş fakat gelişen teknoloji ve buna paralel olarak yeni neslin bu bilgileri çağ dışı olarak görmesi bilgilerin kullanılmamasına, eskisi gibi nesilden nesile aktarılamayacak kadar yok olmasına neden olmaktadır (Sadıkoğlu, 1998).

Modernleşme, kentlere göç, sağlık hizmetlerine daha kolay erişim, yol ve ulaşım araçlarındaki gelişmeler vb. faktörlerin etkisi ile günümüzde etnobotanik çalışmaların yapılması giderek zorlaşmaktadır. Bu etnobotanik bilgilerin kayıtlı olmaması ve genç nesillerin ilgisizliği nedeniyle de gün geçtikçe kaybolmaktadır. Bu bilgilerin kayıt altına alınabilmesi için organize ve kapsamlı bilimsel nitelikli çalışmaların en kısa sürede yapılması gerekir. Ancak özellikle kentlere göç nedeniyle haritada görülen köylerde yaşayanların büyük ölçüde şehirlere göç etmesi ilk kullanıcılara ulaşılması hususunda önemli bir engel teşkil etmektedir. (Şimşek vd., 2002).

Etnobotanik değerler deneme yanılma yoluyla ve uzun bir süreç sonucunda elde edilmiş, nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşmış çok değerli birikim ve bilgilerdir. Fakat teknolojinin gelişmesiyle ve kırsal kesindeki nüfusun şehir hayatına kayması ile etnobotaniksel bilgilerin kaybolması sorunu gündeme gelmektedir. Bu nedenle bu bilgilerin düzenli bir şekilde kayıt altına alınması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu çalışma da bu amaca hizmet etmek maksadıyla Çardak (Denizli) yöresinde gerçekleştirilmiştir.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Ertuğ vd. (2003), “Buldan (Denizli) Etnobotanik Alan Araştırması” isimli çalışmada Buldan ilçe merkezi ve köylerinde 130'a yakın kişiyle görüşülmüş, 300'ü aşkın bitki örneği ve bunlara ait yerel bilgiler toplanmıştır. toplanan 450 örnekten, 21'i Türkiye'ye endemik. 258 tür belirlenmiştir. Bazı örtüşen kullanımlar da olmakla birlikte 97 gıda, 108 ilaç, 11 yakacak, 41 yem ve 38 el sanatlarında kullanımın yanı sıra 48 bitki türünün farklı alanlarda yararlı oldukları saptanmıştır.

Dutkuner (2004), " Eğirdir (Isparta) Yöresi Ormanlarının Floristik Analizi " isimli çalışmasında Eğirdir yöresindeki vejetasyon tiplerini, otsu ve odunsu taksonlarının yanı sıra bu yöredeki faydalı bitkileri ve korunmada öncelikli bitkilerin taksonlarını incelemiştir. Çalışmada 3 vejetasyon tipi ve 89 faydalı bitki taksonu belirlenmiştir.

Koyuncu (2005), “Geyve (Sakarya) ve Çevresinin Floristik ve Etnobotanik Açidan İncelenmesi” isimli çalışmada, araştırma alanında 107 familya ve 461 cinse ait 932 takson (tür ve türaltı) yer aldığı saptanmıştır.

Korkut (2006), “Arat Dağı (Şanlıurfa) Florası ve Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmada 49 familya ve 193 cinse ait 214 tür, 55 alt tür ve 30 varyete olmak üzere 299 takson saptanmış ve saptanan taksonların 6'sının endemik olduğu belirlenmiştir.

Mart (2006), “Bahçe ve Hasanbeyli (Osmaniye) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması” adlı yüksek lisans tezinde 33 familya ve 69 cinse ait 79 taksonun çeşitli amaçlar için kullanıldığını tespit edilmiştir.

Yeşil (2007), “Kürecik Bucağında Etnobotanik Bir Çalışma” adlı araştırma sonucunda farklı kullanılışlara sahip 129 takson (123 doğal, 6 kültür) tespit etmiştir.

Vural (2008), “Honaz Dağı ve Çevresi'ndeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında araştırma alanında tespit edilen 964 türden, 60 familyaya ait 184 taksonun olduğu tespit edilmiştir.

Bulut (2008), “Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar” adlı doktora tezinde Bayramiç’e bağlı 76 köy ve beldede etnobotanik kullanımı olan 193 bitki taksonu tespit etmiştir. Bu taksonların 161 tanesinin yabani, 32 tanesinin yörede yetiştirilen bitkiler olduğu, bunlardan 90’ının tedavi, 68’inin besin, 27’sinin hayvan yemi, 17’sinin çay, 15’inin süs, 14’ünün yakacak, 9’unun süpürge, 9’unun baston, 9’unun baharat, 6’sının çit ve 6’sının boya amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışmada 185 bitki ilk kez tespit edilmiştir.

Gürdal (2010), “Marmaris (Muğla) İçesinde Etnobotanik Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde 95 takson belirlenmiştir. Yöre halkı tarafından bunların 65’inin tedavi amaçlı, 41’inin gıda, 12’sinin baharat veya çay, 8’inin yakacak veya süpürge, 7’sinin hayvan yemi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kendir ve Güvenç (2010), “Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış” adlı çalışmalarında 1998-2008 yılları arasında yapılan 91 etnobotanik çalışmayı incelemiş ve özetlemişlerdir. Yapılan bu incelemeye göre bu tip çalışmaların İç Anadolu bölgesinde yaygın olduğunu buna karşılık Kırıkkale ve Batman illerinde henüz bir çalışmanın yapıldığını tespit etmişlerdir.

Erdoğan (2011), “Sarıveliler (Karaman) ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı araştırmasında 45 familyaya ait 78 türün, yöre halkı tarafından 49’unun gıda, 47’sinin tedavi, 7’sinin eşya, 2’sinin boya ve 2’sinin hijyen amacıyla kullanıldığını tespit etmiştir.

Tekin (2011), “Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri” adlı Üzümlü halkının kullandığı doğal bitkileri belirlemek amacıyla yapılan çalışmada 44 familyaya ait 140 türün; 62’sinin tedavi, 60’ının gıda, 28’inin yem, 9’unun ev eşyası, 18’inin süs, 8’inin yakacak ve 7’sinin çeşitli amaçlar için kullanıldığı belirlenmiştir.

Aktan (2011), “Yenişehir (Bursa) Köylerinin Etnobotanik Özellikleri” adlı yüksek lisans tezinde 63 familyaya ait 181 takson tespit etmiştir. Bu taksonlardan 8’inin endemik olduğunu belirtmiştir. Belirlenen 181 taksonun, 70’inin gıda, 67’sinin tıbbi, 32’sinin süs, 19’unun araç-gereç yapımında, 14’ünün hayvan yemi, 13’ünün mezarlık süs bitkisi, 11’inin yakacak, 5’inin hayvan hastalıklarında, 5’inin çay,

4'ünün baharat, 3'ünün boya elde etmede kullanıldığını tespit etmiştir.

Çilden (2011), “Paşa Yaylası (Aydın) Florası ve Etnobotanik Özellikleri” adlı yüksek lisans tezinde 72 familya ve 262 cinse ait 400 tür, 4 alttür ve 3 varyete olmak üzere toplam 407 takson tespit edilmiş ve belirlenen bitkilerin etnobotanik özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Keskin (2011), “Kadınhanı (Konya) ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı yüksek lisans tezinde 39 familyaya ait 108 takson tespit etmiştir. Bunların 75'inin gıda, 56'sının tedavi, 22'sinin yem, 13'ünün eşya, 2'sinin süs, 9'unun yakacak ve 2'sinin çeşitli amaçlar için kullanıldığını tespit etmiştir.

Sargın (2013), “Alaşehir ve Çevresinde (Manisa) Tarımsal Biyoçeşitlilik ve Etnobotanik Araştırmaları” adlı doktora tezinde, 69 familya ve 201 cinse ait tür ve türaltı seviye 241 bitki taksonu tespit etmiştir. Bu taksonların 144'ü gıda, 210'u ilaç, 22'si yakacak, 107'si hayvan yemi, 105'i el sanatları, 36'sı süs bitkisi ve 126'sının da çeşitli amaçlarla kullanıldığını belirlemiştir. Bu çalışmada bu taksonlara ek olarak 23 mantar çeşidi ile ilgili bilgiler de vermiştir.

Arı (2014), “Afyonkarahisar ve Civarında Halk Tarafından Kullanılan Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında araştırma alanındaki doğal bitkilerin 178 farklı kullanımı saptanmış, çalışma alanında 39 familyaya ait 130 takson tespit etmiştir. 178 farklı kullanımın 84'ünün tıbbi, 68'inin gıda, 16'sının yem, 3'ünün ev eşyası, 3'ünün boyama, 3'ünün el sanatları ile 1'inin diğer amaçlı olduğu tespit edilmiştir.

Karakurt (2014), “Kelkit (Gümüşhane) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışması sonucunda belirlenen toplam 47 familyaya ait 183 türün 132'sinin tıbbi amaçlı, 97'sinin gıda şeklinde tüketilerek, 35'inin hayvan yemi olarak, 19'unun cilt ve saç bakımında, 15'inin boya yapımında, 12'sinin eşya yapımında veya eşya olarak, 8'inin süs bitkisi olarak, 5'inin oyuncak, 3'ünün yakacak olarak ve 13'ünün diğer amaçlar için kullanıldığını tespit etmiştir. Bunlardan 58 bitkinin kullanımına ait bilgilerin ilk kez bu çalışmada verildiği belirtilmiştir.

Sade (2014), “Kahta (Adıyaman) Merkezi ve Narince Köyünün Etnobotanik Açısından Araştırılması” adlı çalışmasında araştırma bölgesinden toplanan 51 familyaya ait 113 takson tespit etmiştir. Bunlardan 16’sının yakacak, 8’inin süs bitkisi, 6’sının boya maddesi, 6’sının yem 2’sinin tütsü, 1’inin süpürge ve 74’ünün tıbbi amaçla kullanıldığı saptamıştır.

Doğan (2014), “Pertek (Tunceli) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar” adlı çalışmasında, yörede etnobotanik kullanımı olan 284 bitki taksonu tespit edilmiştir. Bunlardan 266’sının halk ilacı, 73’ünün besin, 27’sinin içecek, 19’unun boya, 13’ünün baharat, 12’sinin hayvan yemi, 7’sinin süs, 8’inin yakacak, 5’inin süpürge ve 4’ünün çit amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir.

Yıldırım (2015), “Alanya ve Gazipaşa (Antalya)’da halk tarafından kullanılan bazı doğal bitkilerin etnobotanik özellikleri” isimli çalışmasında, Antalya İli Alanya ve Gazipaşa ilçelerinde yetişen yabancı bitkilerin etnobotanik kullanımlarını incelemiştir. 52 köy, 15 belde ve 2 ilçe merkezinden 70 familyaya ait 199 tür ve bunların 1034 kullanım alanı tespit edilmiştir. Tespit edilen türlerin 497 adetinin insan sağlığı, 56 adetinin hayvan sağlığı, 189 adetinin gıda, 31 adetinin yem, 15 adetinin baharat, 14 adetinin boya ve 232 adetinin diğer amaçlar için kullanıldığını tespit etmiştir.

Nacakcı (2015), “Kumluca (Antalya)’da Etnobotanik Bir Çalışma” adlı çalışması sonucunda doğal yayılış gösteren etnobotanik özellikleri bulunan 51 familyaya ait 89 takson tespit etmiştir. Tespit ettiği taksonların 37’si gıda, 38’i tıbbi, 27’si çay, 13’ü eşya, 8’i hayvan yemi, 5’i süs ve 4’ü baharat olmak üzere 132 farklı kullanımı olduğunu tespit etmiştir.

Dağlı (2015), “Şanlıurfa Merkez ve Bağlı Köylerde Etnobotanik Bir Araştırma” adlı çalışmasında 39 familyadan 87 cinse ait 111 takson (67 tür, 27 alttür, 17 varyete) tespit etmiş olup, bunun 9 tanesinin kültür bitkisi olduğunu saptamıştır. Tespit edilen taksonlardan 2 tanesinin endemik olduğunu belirtmiştir. Araştırma alanında tespit edilen bu taksonlardan genel olarak 27’si gıda, 6’sı içecek, 3’ü baharat/tatlandırıcı, 39’u insanlar için ilaç, 6’sı hayvanlar için ilaç, 2’si yakacak, 25’i hayvan yemi, 9’u el sanatları (doğal boyama, süpürge, ağaç işleri), 1’i çatı örgüsü, 4’ü muska/tütsü, 7’si zararlı, 1’i sosyal kullanımlar (süsleme) ve 2’si de güzel kokusu ile sevilen bitkiler

olarak kullanıldığını tespit etmiştir. Ayrıca 8 taksonun herhangi bir kullanımı olmayıp, yerel isimleri olduğunu tespit etmiştir.

Furkan (2016), “Adıyaman İlinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışması sonucunda Adıyaman sınırları içerisinde 64 familyaya ait 223 taksonun etnobotanik açıdan değer ve önem taşıdığını tespit etmiştir. Araştırma sonucunda etnobotanik değer ve önem taşıyan bitkilerden 118’si tıbbi, 117’si gıda, 29’u ev ve kullanım eşyası, 26’sı süs bitkisi, 24’ü hayvan yemi, 18’i yakacak, 15’i mutfak araç ve gereçleri, 11’i yapı malzemesi, 9’u endüstri, 7’si kerestecilik, 6’sı oyuncak, 3’ü kozmetik, 2’si inanç, 2’si tütsü, 1’i halk oyunları, 7’sinin diğer amaçlarla kullanıldığını tespit etmiştir. 10 taksonun ise literatürde herhangi bir kullanımına rastlanmamış olup ilk defa bu çalışmada yer aldığını belirtmiştir.

Korkmaz (2018), “Bahcesaray (Müküs) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri ve Dijital Ortama Aktarımı” adlı çalışmasının sonucunda değişik amaçlarla kullanılan 28 familyaya ait toplam 76 bitki taksonu ve bunlara ait yerel bilgileri toplanmıştır. Toplanan bitkilerin 46’sı gıda, 26’sı tedavi, 10’u yem, 10’u yakacak, 3’ü el sanatları, 2’si ekonomik ve 2’sinin boyar madde olarak kullanıldığı belirtilmiştir.

Fidan (2018), “Tek Tek Dağları Eteklerindeki Bazı Köylerde Etnobotanik Çalışma” adlı çalışması sonucunda çalışma alanında 44 familyaya ait 120 takson tespit etmiştir. Araştırma alanından tespit edilen bitkilerin 52’sinin gıda, 51’inin tıbbi amaçlı, 19’unun süs bitkisi, 17’sinin yakacak, 6’sının süpürge, 15’inin yem, 2’sinin oyuncak, 2’sinin nazar, 2’sinin boyar madde, 2’sinin yapı malzemesi, 4’ünün diğer amaçlar için kullanıldığını saptamıştır.

Şeker (2018), “Şanlıurfa İli Lamiaceae (Ballıbabagiller) Familyasının Florası Bazı Taksonların Fitokimyasal ve Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışması sonucunda toplam 91 takson tespit etmiştir. Araştırma alanında tespit edilen taksonlardan 83’ünün, yöre halkı tarafından değişik amaçlarla kullanıldığını 32’sinin ilaç, 16’sının çay, 10’unun yakacak, 8’inin gıda, 5’inin süs, 5’inin baharat, 4’ünün koku, 2’sinin yem, 1’inin süpürge yapımında kullanıldığını tespit etmiştir.

Olgun (2019), “Arıcak (Elazığ) ilçesinin etnobotanik özellikleri” adlı çalışmasında

51 familyaya ait toplam 138 bitki taksonu ve bu bitkilere ait 251 yöresel kullanım şekli tespit edilmiştir. Bunlardan 108'i tıbbi, 85'i gıda, 20'si yakacak, 8'i hayvan yemi, 8'i temizlik, 7'si süs, 3'ü boya ve 12'si diğer amaçlı kullanımlar şeklinde tespit edilmiştir. Kullanılan bitkilerden 12 taksonun faydalı kullanımı ilk defa bu çalışmada belirlenmiştir.

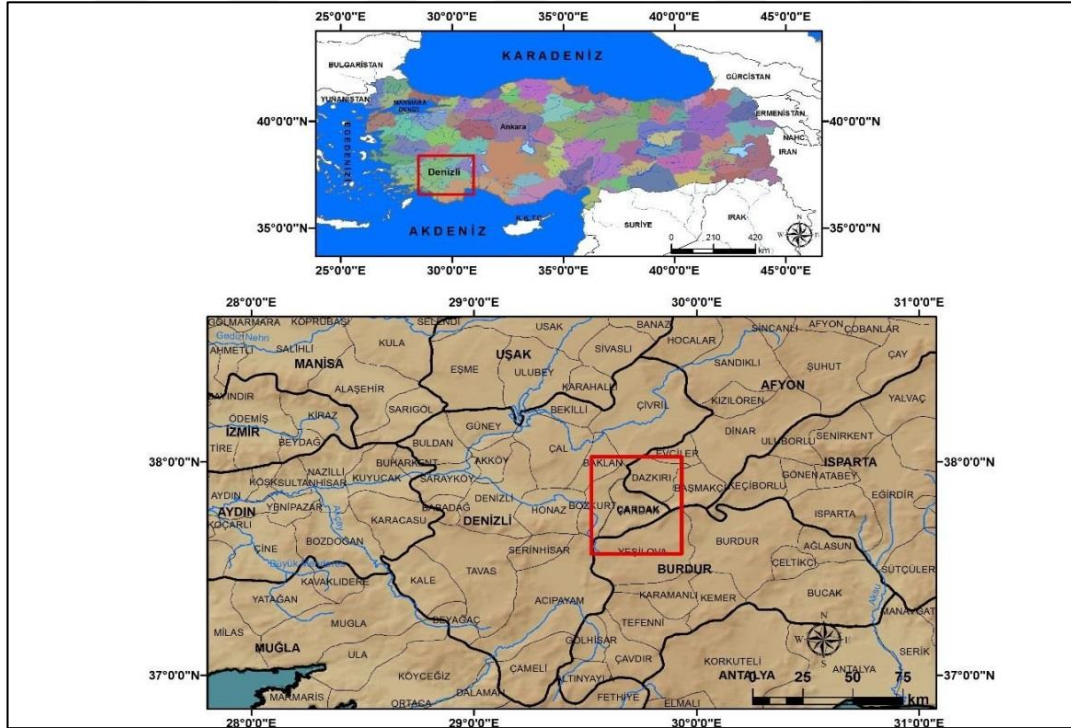
3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

3.1.1. Konumu

Araştırma sahasını oluşturan Çardak ilçe merkezi, Ege Bölgesinin Asıl Ege Bölümü sınırları içerisinde yer almaktadır.

Çardak ilçesi, idari yönden Denizli iline bağlıdır. İlçenin yüzölçümü yaklaşık 227 km²'dir. Deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 865 m olan ilçe merkezinin Denizli iline uzaklığı 58 km, İzmir'e ise 289 km'dir. İlçe, matematik konumu itibariyle 37° 52' 21" - 37° 36' 41" kuzey paralelleri ve 29° 32' 21" – 29° 54' 27" doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. İlçe arazisinin kuzeyinde Çal, güneyinde Yeşilova (Burdur), güneydoğusunda Başmakçı (Burdur), doğusunda Dazkırı (Afyonkarahisar), batısında Bozkurt ilçeleri bulunmaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Çalışma alanının konumu (AKBAŞ, 2015)

3.1.2. Jeomorfolojik özellikler

Araştırma sahası M.T.A Enstitüsünce hazırlanan ve 2002 yılında güncellenen 1/500.000 ölçekli “Türkiye jeoloji haritası” Denizli ve İzmir paftaları üzerinde yapılan incelemeye göre; çalışma sahasının üzerinde bulunduğu alan, Pliosen, Alivyon ve Eosen Fliş (Paleojen) devri oluşumunu taşır. Bu oluşumlar III. Zamana (Neozoik) aittir.

Araştırma sahasında genel olarak kalker hakimdir. Kalkerlerin ayrışmasından verimli orman toprağı olan kumlu topraklar meydana gelmiştir. Ana ve tali sırtların üzerleri yer yer kalker kayalarını ihtiva eder. Buralar (Sırtlar) toprak bakımından fakirdir. Ancak toprak derinliğı yeterli olup 0,60-1,20 metre arasında değişmektedir. Toprak suyu çok iyi geçirir. Gevşek ve kurudur. Humus teşekkülü iyi değildir. Araştırma sahası içinde tarım ve meyveciliğe uygun çok büyük alanlar mevcuttur.

3.1.2.1. Toprak

Araştırma sahası Denizli – Afyon karayolu üzerinde ve dağ eteğı düzlüğünde (piedmont) yer almaktadır. Çardak ilçesi ve çevresinde büyük toprak gruplarından zonal, intrazonal ve azonal toprak gruplarına dahil çeşitli toprak türleri yer almaktadır (Hadimli, 2001). Yarı kurak bir iklimin egemen olduğı Çardak ilçesinde kırmızı- kahverengi Akdeniz toprağı, kollüviyal topraklar, alüvyal topraklar görölmektedir. Araştırma sahasında ise en fazla kırmızı kahverengi Akdeniz toprağı, kolüvyal topraklar bulunmaktadır. Kırmızımsı kahverengi Akdeniz toprağı kızılçam formasyonu altında gelişme göstermektedir. İyi oksitlenmeden dolayı demir, demir seskioksit (Fe_2O_3) şeklinde oksitlendiğinden topraklar kırmızımsı, kırmızımsı kahverengi rengindedir. Toprağın alt kısmında demir ve alüminyum oksit bileşiklerinden ibaret olan killi bir B horizonu bulunmaktadır. Yağışın fazla olduğı yerlerde toprakların yıkanmasından dolayı karbonatlar topraktan uzaklaşmıştır. Kırmızımsı Akdeniz toprakları, uzun bir zaman sürecinde drenajı iyi düz ve düze yakın sahalarda her türlü ana metaryel üzerinde oluşmaktadır (Atalay, 2012). Yıkanmış kırmızı topraklar, daha fazla organik maddeye sahip olup, bu topraklarda killi ve demirli horizon gelişmiştir (Atalay, 2006). Araştırma sahasında bu topraklar, kuzeydeki tepelik ve dağlık kesimlerde bulunmaktadır. Çalışma sahasında kollüviyal

topraklar da geniş bir yayılım alanına sahiptir (Arınç, 2011). Kollüviyal topraklar, eğimli arazilerden hızlı akan yüzey sularının düz arazilere ulaştığı dağların etek bölümlerinde hızlarının azalarak taşıdıkları kaba materyalleri biriktirmesi veya çok dik yamaçlarda yer alan gevşek kaya ve toprak materyallerinin yer çekiminin etkisiyle yuvarlanarak eğimin azaldığı etek bölümlerinde birikmesi sonucu meydana gelmektedir. Kurak ve yarı kurak bölgelerde görülen bu topraklar araştırma sahasında da geniş sayılabilecek bir yayılışa sahiptir (Aydın ve Kılıç 2010). Kollüviyal topraklar, Acıgöl'ün batı ile güneybatı kesiminde ve araştırma sahasında yer almaktadır. Bu topraklarda kollüvyal depo kalın olduğu için fizyolojik derinlik de fazladır, fakat su tutma kapasiteleri düşüktür. Araştırma sahasında olduğu gibi bu topraklar genel itibari ile dağların eteklerinde yaygın olarak bulunmaktadır (Atalay, 2012). Çalışma sahasında görülen kollüvyal topraklar A ve C horizonlu genç topraklardır. Ancak araştırma sahasının üzerinde yer aldığı birikinti yelpazesinin sürekli taşkın ve birikmeye uğrayan yerlerinde A horizonu gelişmemiştir. Çardak ilçesinin özellikle kenar kesimlerinde gravitasyon veya epizodik akarsuların oluşturduğu kollüvyal topraklar yer almaktadır (Yazıcı, 2002). Bu topraklarda daha çok kaba taş ve molozlar bulunmaktadır. Buna karşın taşkına ve birikmeye uğrayan yerlerde ise A horizonu oldukça gelişmiş ve yüzeyde seyrek ya da sık bir bitki örtüsü gelişmiştir (Kocaman, 1984). Çalışma sahasındaki kollüvyal topraklarda sık sık hem renk hem de malzeme ebadında değişimler görülmektedir. Bu durum yamaçtaki aşınmanın etkisini açık olarak yansıtmaktadır (Atalay, 2011).

Çalışma sahasında bulunan bir diğer toprak türü de Kuvaterner'de oluşmuş ince taneli, esmer renkli alüvyal topraklardır. Çardak eski bir lagüner ortamda yer aldığı için yer yer tuzlu topraklar da bulunmaktadır (Kocaman, 1984). Çalışma sahasındaki alüvyal topraklar geniş sayılabilecek bir yayılım alanına sahiptir. Bu topraklar çalışma sahasının belli başlı yerlerinde bulunmaktadır. Alüvyal topraklar gerek yatay gerekse dikey yönde sürekli bir değişme göstermektedir (Mutluer, 1996). Çardak'ta görülen alüvyal topraklar homojen bir görünüme sahip değildir ve bu topraklar yakın çevrede bulunan ana materyalin aşınmasına bağlı olarak yer yer kil mercekleri, ince kum içermektedir. Orta bünyeye sahip olan ve daha çok kum fraksiyonu fazla ve toprak derinliği fazladır (Atalay 2012).

3.1.3. İklim

Araştırma sahası Türkiye Makro İklim Haritasına göre Akdeniz iklim kuşağında bulunmaktadır. Coğrafi konumu itibarıyla Akdeniz iklimi ile Marmara ikliminin, İç Anadolu step iklimine yakın olan yerinde bulunmaktadır.

Genel olarak, Akdeniz ve Karasal iklimleri arasında geçiş ikliminin özelliklerini gösterir. En yüksek yağış kış ve sonbahar aylarında görülür. Yaz mevsiminde yağışlar azalsa da karasal iklim bölgelerine kıyasla yaz kuraklıkları daha azdır. Gün içindeki sıcaklık değişimleri daha mutedildir. Erken ilkbahar ve geç sonbahar donlarına az rastlanır. Yörede denizden yükseklikte önemli farklılık görülür. Bu yükseklik farklılığı ve bakı farklılıklarının da etkisiyle farklı lokal iklim koşulları da oluşmaktadır.

Çardak ilçesinin iklim özelliklerini açıklayabilmek için Çardak Meteoroloji İstasyonu (2008 – 2018) ile Denizli Meteoroloji İstasyonuna ait gözlem sonuçları ve Çardak Orman İşletme Şefliği Amenajman plan verilerinden faydalanılmıştır.

Rasat verilerinin ortalamalarına göre yıllık sıcaklık ortalaması 13,6 derecedir. En yüksek sıcaklık 39,8 dereceyle temmuz ayında, en düşük sıcaklık ise -14,0 derece ile şubat ayında ölçülmüştür (Çizelge 3.1).

Vejetasyon süresi; +10 Derece ve üzerindeki ortalama sıcak aylar toplamı ve jeotasyon süresi olarak tanımlanmaktadır. Vejetasyon mevsimi ortalama olarak Nisan - Ekim aylarıdır. Vejetasyon mevsiminde en düşük sıcaklık -5,8 derece ile Nisan ayı, en yüksek sıcaklık ise 39,8 derece ile Temmuz ayna ait değer olup, ortalama sıcaklık 19,2 derecedir (Çizelge 3.1).

Ölçülen yağış miktarının aylara göre dağılımı incelendiğinde en az yağışın Ağustos ayında olduğu görülmektedir. Yağışlar daha çok aralık, ocak ve şubat aylarına rastlamaktadır. Günlük maksimum yağış miktarı 72,7 mm ile Şubat ayında, en az ise 32,8 mm ile Haziran ayında görülmüştür. İstasyonda yağışsız ay bulunmamaktadır. Tablo'da görüleceği üzere; ölçülen ortalama toplam yağış miktarı yıllık 518,2 mm'dir. Yıllık ortalama bağıl nem ise % 56,9'dur (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. Çardak ilçesine ait meteorolojik veriler (Çardak Orman İşletme Şefliği, 2013-2022 Amenajman Planı ve Çardak Meteoroloji Müdürlüğü verileri)

METEOROLOJİK GÖZLEMLER	A Y L A R												YILLIK	VEJETASYON SÜRESİNDE
AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A		
Ortalama Sıcaklık (C°)	3,6	3,9	7,2	11,7	16,9	21,6	24,5	24,2	20,2	15,1	9,3	5,2	13,6	19,2
En Yüksek Sıcaklık(C°)	17	20,4	27,2	29,6	33,2	36,7	39,8	39,6	37,5	32	25,4	20,4	39,8	39,8
En Düşük Sıcaklık (C°)	-13,8	-14	-10,5	-5,8	-1,9	4	9	10,4	4,2	-1,9	-8,5	-9,5	-14	-5,8
Ortalama Toplam Yağış (mm)	68,9	62,9	55,6	57,5	38,6	19,9	12,6	7,5	12,5	32,7	65,2	84,3	518,2	181,3
Ortalama Bağıl Nem	69	66	62	59	54	46	44	45	48	56	63	71	56,9	50,3
Yağış >10 mm olan gün sayısı	2,4	2,2	1,9	1,7	1,1	0,5	0,4	0,2	0,4	1,1	2,6	2,7	17,2	5,4
Günlük en çok yağış (mm)	52,4	72,7	53,4	58,4	63,6	32,8	53,2	45,5	43	67,5	43,6	65,3	54,3	52
Ortalama sisli günler	2,5	2,6	2,2	1,4	0,5	0,1	0,2	0	0,1	0,7	1,4	2,6	14,3	3
Vejetasyon (>10 C°) gün sayısı	1,1	2	8,8	19,3	29,9	29,9	31	31	30	27,4	14,7	2,8	227,9	198,5
Ort, Kar örtülü gün	3,4	2,7	1	0,2							12,8,2	1,7	9,2	0,2
Donlu Günler Sayısı	16,9	15,3	11,2	2,2						0,3	5,7	12,8	64,4	2,5
Ortalama Rüzgar Hızı (m/sn)	3,5	3,8	3,8	3,6	3,6	4,2	4,8	4,5	4,1	3,7	3,3	3,4	3,9	4,1
En Hızlı Rüzgar yön ve hızı	S	SSE	SSE	SE	S	SSE	ESE	WNW	NNE	SSW	SW	SSE	SSE	SSE
	28,6	28,2	30,3	28	24	22,2	28,6	26,2	25,5	31,1	26	33,4	27,7	26,5

3.1.4. Bitki örtüsü

Araştırma alanı, Ege bölgesinde yer alması sebebiyle bölgede en çok görülen ağaç türü Kızılçam (*Pinus brutia* Ten.), Karaçam (*Pinus nigra*), *Quercus* türleri, *Juniperus* türleridir. *Platanus orientalis*, *Salix*, *Populus*, ise alanda bulunan diğer bitki türlerine örnektir.

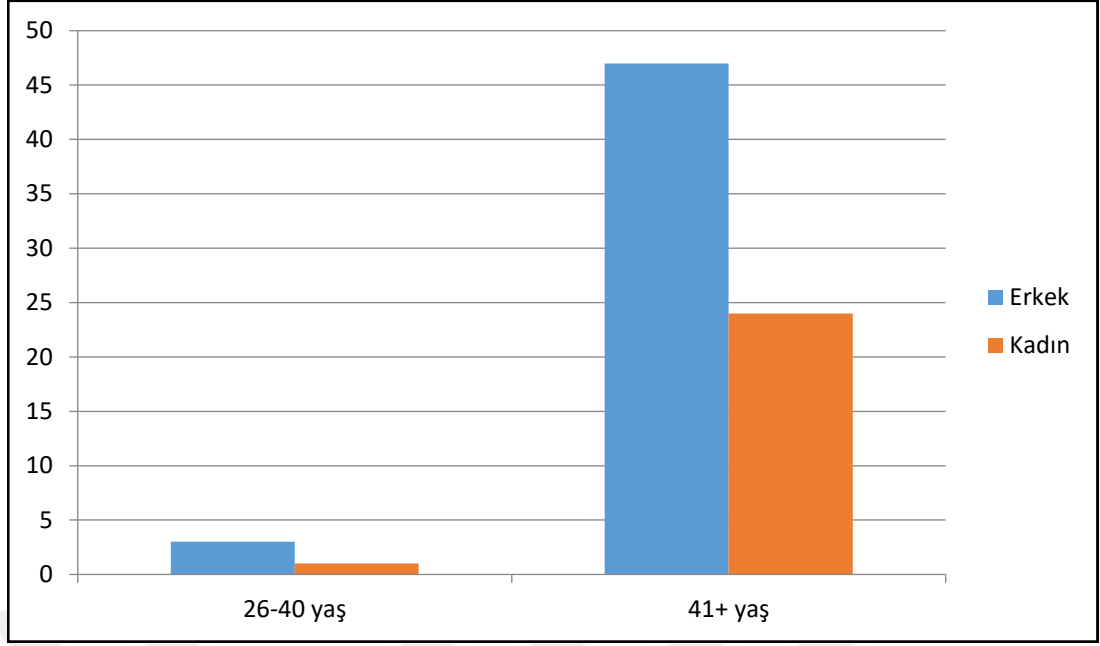
3.2. Yöntem

2018-2019 yılları arasında Çardak ilçesine bağlı 5 köy ve 2 kasabaya (Çizelge 3.2) periyodik olarak gidilerek, bitki örnekleri tespit edilmiştir. Tespit edilen bitki örnekleri bu etnobotanik çalışmanın arazi ayağını oluşturmaktadır.

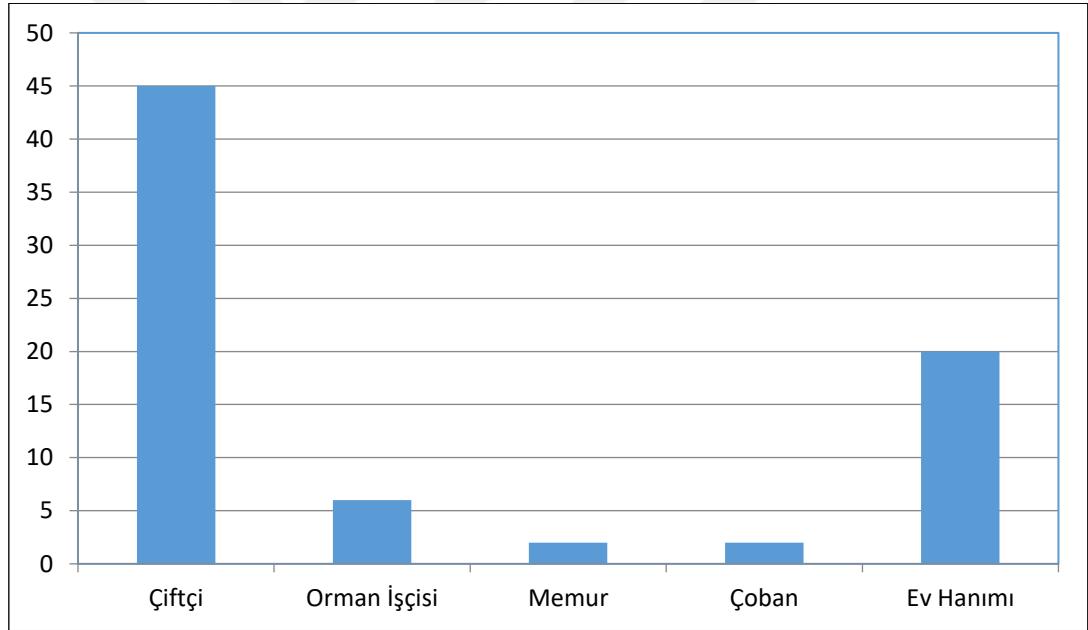
Çizelge 3.2. Çardak ilçesine bağlı olan kasaba ve köyler

KASABA	KÖY
1. Beylerli 2. Gemiş	1. Söğüt 2. Hayriye 3. Çaltı 4. Ayvaz 5. Gölcük

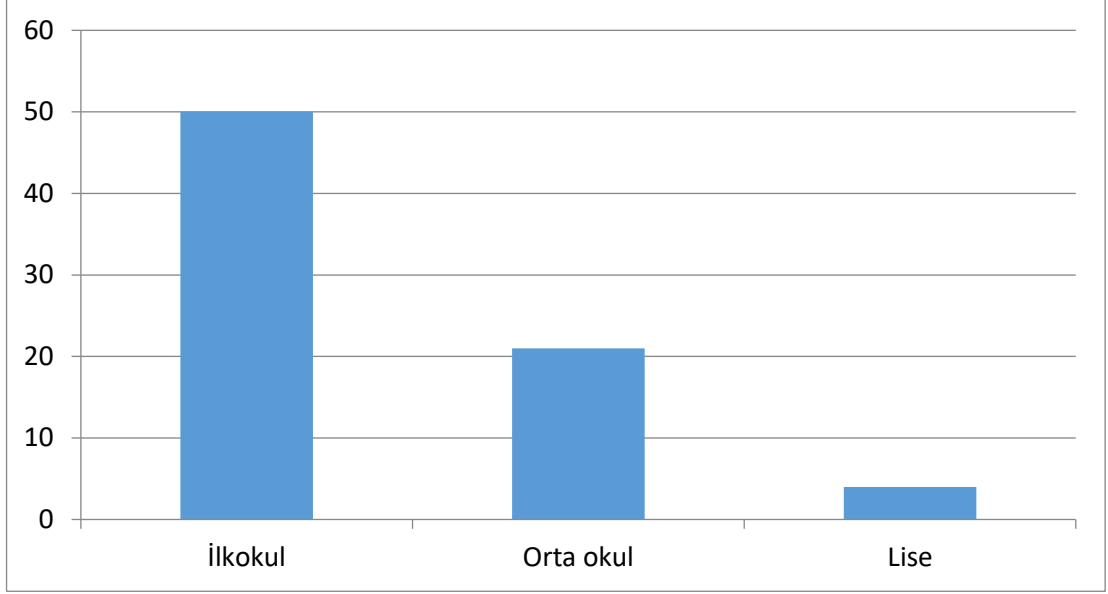
Bitki örnekleri dışında yöredeki halka görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucu toplanan veriler çalışmanın materyalini oluşturmaktadır. Toplamda 75 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bu kişilerin, 50'si erkek 25'i de kadındır (Şekil 3.2). Bu kişilerden , 4'ünün yaşı 26 ila 40 arasında ve 71'inin yaşı da 41 ve üstüdür (Şekil 3.2). Mesleklerine bakıldığında 45'i çiftçi, 2' si çoban, 2'si memur, 6'sı orman işçisi ve 20'i de ev hanımıdır (Şekil 3.3). Görüşme yapılan kişilerin 52'si evli 23'ü de bekârdır Eğitim durumlarına bakıldığında 50'si ilkokul, 21'i ortaokul, 4'i lise mezunudur (Şekil 3.4).

Şekil 3.2. Görüşme yapılan bireylerin cinsiyete göre yaş dağılımı

Şekil 3.3. Görüşme yapılan bireylerin meslek gruplarına göre dağılımı

Şekil 3.4. Görüşme yapılan bireylerin eğitim durumu

Bitki örnekleri, bitkilerin çiçeklenme, meyve oluşturma zamanları dikkate alınarak 2018-2019 yılları arasında fotoğraflanmıştır. Aynı zamanda yöredeki isimleri de kaydedilmiştir.

Bitki örneklerinin fotoğraflanması işlemi ile birlikte bir yandan da yöredeki halkla yörede yayılış yapan bitkileri ve bu bitkileri nasıl kullandıklarını öğrenmek amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan kişilerin yaş ortalamasının yüksek olması, okuma ve yazma güçlüğü yaşamaları nedeniyle anket yerine görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme yapılan kişiler o yörede çoban, orman işçisi, çiftçi gibi geçimini arazilerden sağlayan kişiler ile yörenin florasını bilen yaşlı bireylerden seçilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde Çardak ilçesi ve bağlı köy ile kasabalarında doğal olarak bulunan bitki taksonlarının belirlenen etnobotaniksel kullanımları ve kullanım şekilleri verilmiştir. Taksonlar, ait oldukları familyalara göre alfabetik olarak yer almaktadır. Araştırma alanında etnobotaniksel kullanımı belirlenen 89 bitki taksonunun bilgileri, Türkçe isimlerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Etnobotanik Bitki No	1
Familya	Rosaceae
Takson	<i>Amygdalus orientalis</i> Miller.
Türkçe İsimleri	Acı payam, badem
Yöresel İsmi	Payam
Yörede Kullanımı	Meyveleri şeker hastalığı için yenir.

Etnobotanik Bitki No	2
Familya	Labiatae
Takson	<i>Sideritis libanotica subsp.linearis</i> (Benth.) Bornm.
Türkçe İsimleri	Adaçayı, toros çayı
Yöresel İsmi	Elduran
Yörede Kullanımı	Çay olarak içilir

Etnobotanik Bitki No	3
Familya	Rosaceae
Takson	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> subsp. <i>elaagnifolia</i> Pallas
Türkçe İsimleri	Ahlat, yabani armut, kurmut
Yöresel İsmi	Ahlat armutu, taşlıca armut
Yörede Kullanımı	Meyveleri yenir. Turşusu yapılır.

Etnobotanik Bitki No	4
Familiya	Cupressaceae
Takson	<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>horizontalis</i>
Türkçe İsimleri	Akdeniz servisi, dallı servi, selvi
Yöresel İsmi	Servi
Yörede Kullanımı	Akciğer rahatsızlıklarında kozalakları kaynatılarak çay olarak içilir.

Etnobotanik Bitki No	5
Familya	Ericaceae
Takson	<i>Erica arborea</i> L
Türkçe İsimleri	Aksüprüge otu
Yöresel İsmi	Aksüprüge otu
Yörede Kullanımı	Süprüge yapılır

Etnobotanik Bitki No	6
Familya	Rosaceae
Takson	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>monogyna</i>
Türkçe İsimleri	Alıç, yemişen, akdiken
Yöresel İsmi	Alıç
Yörede Kullanımı	Meyveleri yenir.
	

Etnobotanik Bitki No	7
Familiya	Aspleniaceae
Takson	<i>Ceterach officinarum</i> DC.
Türkçe İsimleri	Altın out, pul eğrelti, dalakotu, mayasılotu
Yöresel İsmi	Altınotu
Yörede Kullanımı	Yaprakları, hemoroiti tedavi etmek ve böbrek taşlarını düşürmek için çay gibi demlenerek içilir.Nefes darlığı

Etnobotanik Bitki No	8
Familya	
Takson	<i>Acanthus mollis</i>
Türkçe İsimleri	Ayı pençesi
Yöresel İsmi	Nehuts
Yörede Kullanımı	Toprak üstü kısmı 2 dakika kadr suda kaynatılarak göz ağrılarında göze damla olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	9
Familya	Poaceae
Takson	<i>Elymus repens</i> (L.) Gould subsp. <i>repens</i> (L.) Gould
Türkçe İsimleri	Ayrık otu
Yöresel İsmi	Ayrık
Yörede Kullanımı	Böbrek taşı ve kumunu dökmek için kaynatılıp içilir.
	

Etnobotanik Bitki No	10
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Achillea sp. L:</i>
Türkçe İsimleri	Ayvadana, civanperçemi
Yöresel İsmi	Ayvadana
Yörede Kullanımı	Çiçekleri kurutularak üşütmeye karşı çay gibi içilir. Kurutulan çiçekleri ufalanarak bebeklerde pişiğe karşı pudra gibi kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	11
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Achillea nobilis</i> L.
Türkçe İsimleri	Ayvadana, civanperçemi
Yöresel İsmi	Ayvadana
Yörede Kullanımı	Çiçekleri kurutularak üşütmeye karşı çay gibi içilir.

Etnobotanik Bitki No	12
Familya	Solanaceae
Takson	<i>Hyoscyamus reticulatus L.</i>
Türkçe İsimleri	Banotu, kumacık otu
Yöresel İsmi	Deli benginek
Yörede Kullanımı	Kulakta ve gözde sineğin sebep olduğu kurtları dökmek için kurduğunda, tohumlu kısmı yakılarak dumanıyla kurtların dökülmesi sağlanır.

Etnobotanik Bitki No	13
Familya	Cistaceae
Takson	<i>Cistus laurifolius</i> L.
Türkçe İsimleri	Beyaz çiçekli laden, fatmagül, karağan, pamukçuk, pamuk otu
Yöresel İsmi	Pambucak, davşanak
Yörede Kullanımı	Yaprakları dizlere sarılarak eklem ağrıları ve romatizmada yakı olarak kullanılır. Boyama amacıyla yapraklı dalları boyanmak istenen yün veya iplikle kaynatılarak lacivert renk elde edilir.

Etnobotanik Bitki No	14
Familya	Labiatae
Takson	<i>Origanum onites</i>
Türkçe İsimleri	Bilyalı kekik
Yöresel İsmi	Kekik
Yörede Kullanımı	Baharat ve çay olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	15
Familya	Lamiaceae
Takson	<i>Teucrium chamaedrys</i> L
Türkçe İsimleri	Bodur mamut
Yöresel İsmi	Bodur mamut
Yörede Kullanımı	Kurutulan sürgünleri baş ağrısı için kaynatılarak içilir.
	

Etnobotanik Bitki No	16
Familya	Rosaceae
Takson	<i>Rubus sanctus</i> Schreber.
Türkçe İsimleri	Böğürtlen, tilki üzümü
Yöresel İsmi	Böğürtlen, ilti üzümü
Yörede Kullanımı	Meyveleri yenir, reçeli yapılır.
	

Etnobotanik Bitki No	17
Familya	Papaveraceae
Takson	<i>Glaucium leiocarpum</i> Mill
Türkçe İsimleri	Boynuzlu gelincik, gülfatma, çömlek çökerten
Yöresel İsmi	Gelincik
Yörede Kullanımı	Çiçekleri kurutularak kadınlar tarafından adet ağrılarında çay gibi demlenerek içilir. Çiçeklenmeden taze iken pişirilerek yenir.

Etnobotanik Bitki No	18
Familya	Chenopodiaceae
Takson	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> L.
Türkçe İsimleri	Boz sirken, akpazı
Yöresel İsmi	Sirken
Yörede Kullanımı	Yapraklı gövdesinden gözleme yapılır, yemek olarak pişirilir. Hayvan yemi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	19
Familya	Lamiaceae
Takson	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.
Türkçe İsimleri	Çalba, ot çayı, yayla çayı
Yöresel İsmi	Calba, Şalba
Yörede Kullanımı	Toprak üstü kısımları çay olarak demlenerek soğuk algınlığında ve mide ülseri, gastrit problemlerinde içilir. Ayrıca elde edilen bu solüsyon hayvanlarda yaraları tedavi etmek için yaraya sürülerek kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	20
Familya	Orobanchaceae
Takson	<i>Orobanche ramosa</i> L.
Türkçe İsimleri	
Yöresel İsmi	Canavar otu
Yörede Kullanımı	Cilt yaralarında kepek ile karıştırılıp yaralı bölgeye sarılır.

Etnobotanik Bitki No	21
Familya	Russulaceae
Takson	<i>Lactarius deliciosus</i>
Türkçe İsimleri	Çıntar, çintar, kanlıca mantarı
Yöresel İsmi	Çıntar
Yörede Kullanımı	Besin olarak tüketilir

Etnobotanik Bitki No	22
Familya	Anacardiaceae
Takson	<i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler
Türkçe İsimleri	Çitlembik, menengiç
Yöresel İsmi	Çitlenbik, menengiç
Yörede Kullanımı	Meyvelerinden kahve yapılır. Meyveleri kavrulup yenir.

Etnobotanik Bitki No	23
Familya	Cruciferae
Takson	<i>Capsella bursa-pastoris</i> L.
Türkçe İsimleri	Çoban çantası
Yöresel İsmi	Çıngırak out, Çoban çantası
Yörede Kullanımı	Kanayan yaralarda, kanı durdurmak için yara üstüne koyularak kullanılır. Diz ağrılarında kaynatılıp içilir. Yaprakları gövdesinden tamamen koparılmadan çekilerek çıngırak yapılır.

Etnobotanik Bitki No	24
Familya	Apiaceae
Takson	<i>Echinophora tenuifolia</i> L. subsp. <i>sibthorpiana</i> (Guss.) Tutin
Türkçe İsimleri	Çörtük otu, çövärdük
Yöresel İsmi	Çöğüördük, çörtük
Yörede Kullanımı	Turşu ve tarhanaya aroma verici olarak kullanılır. Kurutularak pirinç, bulgur gibi kuru besinlerin içine güvelenmesin diye koyulur.

Etnobotanik Bitki No	25
Familya	Zygophyllaceae
Takson	<i>Tribulus terrestris</i> L.
Türkçe İsimleri	Demir bıtırağı, demir diken, deveçökerten, çarıkdiken, çobançökerten
Yöresel İsmi	Demir diken, demir bıtırağı
Yörede Kullanımı	Toprak üstü kısımları kalp rahatsızlıkları için demlenerek içilir.

Etnobotanik Bitki No	26
Familya	Platanaceae
Takson	<i>Platanus orientalis</i> L.
Türkçe İsimleri	Doğu çınarı, kavak, çınar
Yöresel İsmi	Çınar
Yörede Kullanımı	Yaprakları, kurutulup diz kireçlenmeleri ve romatizmalarında çay gibi demlenerek içilir. Kuruyan meyveleri çay gibi demlenerek altını ısıtatan çocuklara içirilir.

Etnobotanik Bitki No	27
Familya	
Takson	<i>Ascomycets</i> sp.
Türkçe İsimleri	Dolaman
Yöresel İsmi	Dolaman
Yörede Kullanımı	Besin olarak tüketilir.

Etnobotanik Bitki No	28
Familya	Rocaceae
Takson	<i>Sanguisorba</i> sp.
Türkçe İsimleri	
Yöresel İsmi	Düğmelik
Yörede Kullanımı	Tomurcuk haldeki çiçekleri yenir

Etnobotanik Bitki No	29
Famlya	Malvaceae
Takson	<i>Malva sylvestris</i> L.
Türkçe İsimleri	Ebegümece, gömeç,
Yöresel İsmi	Ebegümece
Yörede Kullanımı	Toprak üstü kısımları pişirilerek yemeği yapılır. Haşlanıp karın ağrısında yakı olarak kullanılır. Toprak üstü kısmı kaynatılarak öksürük için içilir.

Etnobotanik Bitki No	30
Familya	Fabaceae
Takson	<i>Vicia sativa</i> L.
Türkçe İsimleri	Efenk, fiğ
Yöresel İsmi	Deli fiğ, mürdümek, efek
Yörede Kullanımı	Hayvan yemi olarak kullanılır. Meyveleri yenilir.

Etnobotanik Bitki No	31
Familya	Boraginaceae
Takson	<i>Onosma tauricum</i> Pallas & Willd
Türkçe İsimleri	Emzik otu
Yöresel İsmi	Balotu
Yörede Kullanımı	Çiçek diplerindeki ballı öz emilir.

Etnobotanik Bitki No	32
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Lactuca serriola</i> L.
Türkçe İsimleri	Eşek marulu, yabani marul
Yöresel İsmi	Sakızlık, acı güneş, çıtlık
Yörede Kullanımı	Kökünden elde edilen süt çiğneme sakızı olarak, toprak üstü kısmı hayvan yemi olarak, tazesı salata bitkisi olarak kullanılır.
	

Etnobotanik Bitki No	33
Familya	Papaveraceae
Takson	<i>Papaver rhoeas</i> L.
Türkçe İsimleri	Gelincik, aşotu, gelin gülü, karagöz
Yöresel İsmi	Gelincik, gelin eli
Yörede Kullanımı	Çiçeklenmeden önce toprak üstü kısmının yemeği yapılır veya salata bitkisi olarak tüketilir.

Etnobotanik Bitki No	34
Familya	Fabaceae
Takson	<i>Astragalus</i> sp.
Türkçe İsimleri	Geven, ketre
Yöresel İsmi	Geven, Çoban yastığı
Yörede Kullanımı	Kitresi köpük helva yapımında, taze yapraklı filizleri hayvan yemi olarak kullanılır. Kuruyan dayanıklı çiçekleri süs olarak dekorasyonda kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	35
Familya	Malvaceae
Takson	<i>Alcea heldreichii</i> Boiss.
Türkçe İsimleri	Hatmi, gülfatma, deve gülü
Yöresel İsmi	Hatmi, deve gülü
Yörede Kullanımı	Öksürük ve soğuk algınlığında çiçekleri kurutularak çay gibi içilir. Bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılır.
	

Etnobotanik Bitki No	36
Familya	Urticaceae
Takson	<i>Urtica dioica</i> L.
Türkçe İsimleri	Isırgan,dalağan
Yöresel İsmi	Isırgan, dalağan
Yörede Kullanımı	Toprak üstü kısımlarından gözleme yapılır ve yemeği pişirilir. Yeşil iken romatizma rahatsızlığında haricen sürülür.
	

Etnobotanik Bitki No	37
Familya	Lamiaceae
Takson	<i>Lamium purpureum</i> L.
Türkçe İsimleri	
Yöresel İsmi	İssiye
Yörede Kullanımı	Karın ağrısında yaprakları taş il edövölüp karın bölgesine yakı olarak sarılır.

Etnobotanik Bitki No	38
Familya	Liliaceae
Takson	<i>Muscari neglectum</i> Guss. Ex Ten
Türkçe İsimleri	İt sümbülü
Yöresel İsmi	İt sümbülü
Yörede Kullanımı	Park ve bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	39
Familya	Compositae
Takson	<i>Silybum marianum</i>
Türkçe İsimleri	Deve dikenii
Yöresel İsmi	Kangal dikenii, deve dikenii, eşek dikenii
Yörede Kullanımı	Akciğer ve kalp rahatsızlıklarında tohumu ezilip bal ile karıştırılıp yenir yada kaynatılıp suyu içilir. Aynı zaman da tohumundan kahve yapılır. Gövdesi kabuğu soyulduktan sonra taze olarak yenilir. Hayvan yemi olarak samanı yapılır.

Etnobotanik Bitki No	40
Familya	Capparaceae
Takson	<i>Capparis spinosa</i> L. var. <i>spinosa</i>
Türkçe İsimleri	Kapari, gebere, gebre
Yöresel İsmi	Gebere
Yörede Kullanımı	Çiçek açmadan önce tomurcukları turşu yapılır.

Etnobotanik Bitki No	41
Familya	Lamiaceae
Takson	<i>Thymus vulgaris</i> L.
Türkçe İsimleri	Kara kekik
Yöresel İsmi	Kara kekik
Yörede Kullanımı	Çay ve baharat olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	42
Familya	Pinaceae
Takson	<i>Pinus nigra</i> Arn.
Türkçe İsimleri	Karaçam
Yöresel İsmi	Karaçam, akçam
Yörede Kullanımı	Yeşil kozalakları çay demlenirken içine koyularak aroma verici olarak ve yogurt mayalamak için kullanılır. Reçinesi sakız olarak mide rahatsızlıklarında çiğnenir. Reçinesi yaralara özellikle topuk çatlaklarına sürülür.

Etnobotanik Bitki No	43
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Taraxacum officinale</i> G
Türkçe İsimleri	Karahindiba, radika, yabani acımarul
Yöresel İsmi	Acımarul
Yörede Kullanımı	Yaprakları salata bitkisi olarak yenir.

Etnobotanik Bitki No	44
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Chondrilla juncea</i> L
Türkçe İsimleri	Karakavuk
Yöresel İsmi	Karakavuk
Yörede Kullanımı	Salata bitkisi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	45
Familya	Berberidaceae
Takson	<i>Berberis crataegina</i> DC.
Türkçe İsimleri	Karamuk, kadıntuzluğu
Yöresel İsmi	Karamuk
Yörede Kullanımı	Meyvesi yenir. Meyvesi kurutulup çayı yapılır. Kızılçam kabukları ile birlikte yapraklı dalları kaynatılarak tulum peyniri yapılan derinin boyanması için kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	46
Familya	Caryophyllaceae
Takson	<i>Dianthus tripunctatus</i> Sibth. & Sm.
Türkçe İsimleri	Karanfil, Siğil otu
Yöresel İsmi	Karanfil otu, deli karanfil
Yörede Kullanımı	Sigiller için, suyu kaynatılıp siğile sürülür.

Etnobotanik Bitki No	47
Familya	Poaceae
Takson	<i>Arundo Donax</i> L.
Türkçe İsimleri	Kargı, kargı kamışı
Yöresel İsmi	Kamış, kargı
Yörede Kullanımı	Çardak ve çatı örtüsü, gölgelik olarak kullanılır. Sarılıcı ve tırmanıcı bahçe bitkilerinin sarılması için destek amacıyla kullanılır. Dekorasyon malzemesi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	48
Familya	Cupressaceae
Takson	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> L.
Türkçe İsimleri	Katran ardıcı, diken ardıcı, Yabani ardıç
Yöresel İsmi	Ardıç, diken ardıcı
Yörede Kullanımı	Kozalakları, kaynatılarak suyu üşütme ve soğuk algınlığında çay gibi içilir ve deri problemlerinde problemlili bölge bu su ile silinir. Olgun kozalakları mide rahatsızlıklarında yenir.

Etnobotanik Bitki No	49
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Cnicus benedictus</i>
Türkçe İsimleri	Şevketi bostan, şevket out, bostan otu
Yöresel İsmi	Kenger, bostan dikenli
Yörede Kullanımı	Kökleri ayıklanarak yemeği yapılır

Etnobotanik Bitki No	50
Familya	Fagaceae
Takson	<i>Quercus coccifera</i> L.
Türkçe İsimleri	Kermes meşesi, pelit
Yöresel İsmi	Piynar
Yörede Kullanımı	Hayvan yemi olarak kullanılır.Yakacak olarak kullanılan dal ve gövde odunlarından elde edilen kül, su ile kaynatılır. Süzildükten sonar elde edilen su bulaşık, çamaşır temizliğinde deterjan yerine; saç temizliği ve saç derisi bakımında kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	51
Familya	Plantaginaceae
Takson	<i>Plantago lanceolata</i> L.
Türkçe İsimleri	Sinirotu, kırkdamarotu
Yöresel İsmi	Kırksinir otu
Yörede Kullanımı	Yaprakları yaralara sarılır. Yaprakları kaynatılıp boğaz enfeksiyonunda içilir.

Etnobotanik Bitki No	52
Familya	Labiatae
Takson	<i>Teucrium chamaedrys</i> Boiss.
Türkçe İsimleri	Bodur mahmut otu, kısa mahmut otu, dalakotu
Yöresel İsmi	Kısacık mahmut, kısa mahmut
Yörede Kullanımı	Toprak üstü kısımları kurutulup çay gibi demlenir. Mide ve karaciğer rahatsızlıklarında içilir.

Etnobotanik Bitki No	53
Familya	Pinaceae
Takson	<i>Pinus brutia</i> Ten.
Türkçe İsimleri	Kızılçam
Yöresel İsmi	Kızılçam, sarıçam
Yörede Kullanımı	Reçinesi balla karıştırılıp mide rahatsızlıklarına karşı sabahları aç karna yenir. Sakız gibi çiğnenir.

Etnobotanik Bitki No	54
Familya	Cupressaceae
Takson	<i>Juniperus foetidissima</i>
Türkçe İsimleri	Kokar ardıç, kokulu ardıç
Yöresel İsmi	Kara ardıç
Yörede Kullanımı	Olgunlaşan kozalakları, kaynatılarak suyu prostada karşı içilir.

Etnobotanik Bitki No	55
Familya	Rosaceae
Takson	<i>Rosa canina</i> L.
Türkçe İsimleri	Kuşburnu, it gülü,köpek gülü
Yöresel İsmi	Kuşburnu, it gülü, yaban gülü
Yörede Kullanımı	Olgunlaşan meyveleri çay olarak tüketilir, marmelatı yapılır.

Etnobotanik Bitki No	56
Familya	Morchellaceae
Takson	<i>Morchella esculenta</i>
Türkçe İsimleri	Kuzu göbeği , göbek mantarı
Yöresel İsmi	Kuzu göbeği, göbek
Yörede Kullanımı	Gıda olarak tüketilir. Ticareti yapılır.

Etnobotanik Bitki No	57
Familya	Polygonaceae
Takson	<i>Rumex crispus</i> L.
Türkçe İsimleri	Labada, ilibada, efelik
Yöresel İsmi	Şabıla, efelik, ilibada
Yörede Kullanımı	Piştirilerek yenir, sarması yapılır.
	

Etnobotanik Bitki No	58
Familya	Lamiaceae
Takson	<i>Thymus citriodorus</i> (Pers.) Schreb.
Türkçe İsimleri	Limon kekiği
Yöresel İsmi	Limon kekiği
Yörede Kullanımı	Limon gibi kokusuyla çay ve baharat olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	59
Familya	Polygonaceae
Takson	<i>Polygonum cognatum</i> Meissn
Türkçe İsimleri	Madımak, kuşyemi
Yöresel İsmi	Kedi kulağı, madımak, bicibici
Yörede Kullanımı	Piştirilerek yemeği yapılır.

Etnobotanik Bitki No	60
Familya	Ericaceae
Takson	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull
Türkçe İsimleri	Mor süpürge otu
Yöresel İsmi	Mor süpürge otu
Yörede Kullanımı	Süpürge yapılır.

Etnobotanik Bitki No	61
Familya	Lamiaceae
Takson	<i>Melissa officinalis</i> L.
Türkçe İsimleri	Oğul otu
Yöresel İsmi	Oğul otu
Yörede Kullanımı	Eklem ağrılarını dindirmek, ağrı kesici olarak, el titremelerinde ve dinlendirici olarak kaynatılarak içilir.

Etnobotanik Bitki No	62
Familya	Loranthaceae
Takson	<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i> L.
Türkçe İsimleri	Ökseotu, burç, purçak
Yöresel İsmi	Burç
Yörede Kullanımı	Akciğer rahatsızlıklarında ve şeker hastalığına karşı yaprakları çay gibi demlenerek içilir. Hayvan yemi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	63
Familya	Crassulaceae
Takson	<i>Sedum sempervivoides</i> BIEB
Türkçe İsimleri	Ömür Çiçeği, çoban ekmeği, kader çiçeği
Yöresel İsmi	Ömür çiçeği
Yörede Kullanımı	Bereket ve uğur getirmesi için tavana asılır.

Etnobotanik Bitki No	64
Familya	Fagaceae
Takson	<i>Quercus ithaburensis</i> subsp. <i>Macrolepis</i>
Türkçe İsimleri	Saplı meşe
Yöresel İsmi	Palamut
Yörede Kullanımı	Palamutları toprağa gömülerek kestane gibi yenir. Hayvan yemi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	65
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Matricaria chamomilla</i> L.
Türkçe İsimleri	Papatya,
Yöresel İsmi	Papatya
Yörede Kullanımı	Çiçekleri kurutularak çay gibi demlenerek içilir. Taze iken çiçekleri kaynatılarak elde edilen su ile saçlara canlılık ve parlaklık kazandırmak veya kepeği tedavi etmek amacıyla saç yıkanır. Çiçeklerinden taç yapılır.

Etnobotanik Bitki No	66
Familya	Fabaceae
Takson	<i>Colutea cilicica</i> Boiss. & Bal.
Türkçe İsimleri	Patlak, yabani sinemaki, patluk
Yöresel İsmi	Patlangıç, yılan kabağı
Yörede Kullanımı	Çiçekli dalları kabızlıkta kaynatılarak çay gibi içilir.

Etnobotanik Bitki No	67
Familya	Caryophyllaceae
Takson	<i>Saponaria officinalis</i>
Türkçe İsimleri	Sabun çiçeği
Yöresel İsmi	Sabun çiçeği
Yörede Kullanımı	Çiçekleri temizlik için sabun gibi kullanılır. Bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	68
Familya	Guttiferae
Takson	<i>Hypericum perforatum</i> L.
Türkçe İsimleri	Sarı kantaron, binbirdelikotu
Yöresel İsmi	Kantaron
Yörede Kullanımı	Cam bir kavanoz içerisine çiçekli dalları koyularak ağzına kadar zeytin yağı ilave edilir ve bir süre güneşte bekletildikten sonar elde edilen yağı, yanık ve yara tedavisinde sürülerek kullanılır. Kurutulan çiçekli kısmı çay gibi demlenerek mide ülseri ve gastritte kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	69
Familya	Convolvulaceae
Takson	<i>Convolvulus arvensis</i>
Türkçe İsimleri	Tarla sarmaşığı, çadır çiçeği
Yöresel İsmi	Sarmaşık, urgancık
Yörede Kullanımı	Hayvan yemi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	70
Familya	Portulacaceae
Takson	<i>Portulaca oleracea</i> L.
Türkçe İsimleri	Semizotu, semizlik,
Yöresel İsmi	Semizlik, semizotu
Yörede Kullanımı	Yapraklı gövdesi salatalara konur. Yemeği yapılır.

Etnobotanik Bitki No	71
Familya	Scrophulariaceae
Takson	<i>Verbascum</i> spp.
Türkçe İsimleri	Sığırkuyruğu, yün otu, boz kulak, dana kuyruğu,
Yöresel İsmi	Sığır kuyruğu
Yörede Kullanımı	Süpürge yapılır. Taze iken yaprakları mayasıla karşı çay gibi demlenerek içilir. Çiçekleri kurutulup, çay gibi demlenerek mayasıl ve böbrek taşı tedavisi için içilir.

Etnobotanik Bitki No	72
Familya	Amaranthaceae
Takson	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.
Türkçe İsimleri	Karabaş out, adi pazı, deli sirken
Yöresel İsmi	Sirken
Yörede Kullanımı	Taze iken pişirilerek veya salata bitkisi olarak yenir.

Etnobotanik Bitki No	73
Familya	Polygonaceae
Takson	<i>Rumex sp.L.</i>
Türkçe İsimleri	
Yöresel İsmi	Su putağı
Yörede Kullanımı	Çiçekli bölümü apselerin üstüne koyularak, apsenin boşalması sağlanır. 20 dakikadan fazla bekletilirse cilde zarar verir.

Etnobotanik Bitki No	74
Familya	Anacardiaceae
Takson	<i>Rhus coriaria</i> L.
Türkçe İsimleri	Sumak, tetre, tutuba
Yöresel İsmi	Sumak
Yörede Kullanımı	Olgunlaşan meyveler dövülerek pulbiber boyutuna getirilir Baharat olarak kullanılır. Olgun meyveler suda kayatılarak yemeklerde ekşi olarak kullanılır, aynı süspansiyon ağızda çalkalanmak suretiyle ağız aftlarında tedavi amaçlı da kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	75
Familya	Chenopodiaceae
Takson	<i>Bassia scoparia</i> (L.) A.J.Scott
Türkçe İsimleri	Süpürge otu
Yöresel İsmi	Süpürge çalısı
Yörede Kullanımı	Bahçe süpürgesi yapılır

Etnobotanik Bitki No	76
Familya	Euphorbiaceae
Takson	<i>Euphorbia kotschyana</i> Fenzl
Türkçe İsimleri	Sütleğen, sütlüyen, sütlücen, sütlüce out
Yöresel İsmi	Sütleğen
Yörede Kullanımı	Sütü sigillere sürülür
	

Etnobotanik Bitki No	77
Familya	Agaricaecae
Takson	<i>Agaricus campestris</i> L.
Türkçe İsimleri	Şapkacık mantarı
Yöresel İsmi	Takkacık, şapkacık
Yörede Kullanımı	Besin olarak tüketilir

Etnobotanik Bitki No	78
Familya	
Takson	Liken türleri
Türkçe İsimleri	Liken
Yöresel İsmi	Taş kınası, kuş kınası
Yörede Kullanımı	Islatılarak kına amacıyla ele sürülür

Etnobotanik Bitki No	79
Familya	Ruscaceae
Takson	<i>Ruscus aculeatus</i> L.
Türkçe İsimleri	Tavşan kirazı
Yöresel İsmi	Tavşan kirazı
Yörede Kullanımı	Meyveleri olgunlaşınca yenir

Etnobotanik Bitki No	80
Familya	Compositae
Takson	Cyanus nigrifimbria
Türkçe İsimleri	Tay boncuğu
Yöresel İsmi	Tay boncuğu
Yörede Kullanımı	Çiçeklerinden taç yapılır.

Etnobotanik Bitki No	81
Familya	Zygophyllaceae
Takson	<i>Peganum harmala</i> L.
Türkçe İsimleri	Üzerlik, nazar otu, üzellik, üzerik, üzerrik, yabani sedef otu
Yöresel İsmi	Üzerlik
Yörede Kullanımı	Nazardan korunmak için meyvelerinden süs yapıp duvara asılır. Yine nazara karşı meyvelerinin kaynatıldığı su ile banyo yapılır. Olgunlaşan meyveleri varise karşı yenir.

Etnobotanik Bitki No	82
Familya	Lamiaceae
Takson	<i>Mentha pulegium</i> L.
Türkçe İsimleri	Yaban çayı
Yöresel İsmi	Yaban çayı
Yörede Kullanımı	Yapraklı kısmı kurutulup çay gibi içilir.

Etnobotanik Bitki No	83
Familya	Amaranthaceae
Takson	<i>Chenopodium folisum</i> (Moench) Asch
Türkçe İsimleri	Yabaniçilek, kırmızı sirken it üzümü, yayla üzümü, cülek
Yöresel İsmi	Köpek üzümü
Yörede Kullanımı	Meyveleri yenir.

Etnobotanik Bitki No	84
Familya	Rosaceae
Takson	<i>Prunus cocomilia</i> Ten.
Türkçe İsimleri	Yabani erik, çakal eriği, gövem, kuş eriği,
Yöresel İsmi	Çakal eriği
Yörede Kullanımı	Meyvesi yenir ve kurutularak hoşafı yapılır. Meyveleri kurutulup ekşi yapımında kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	85
Familya	Chenopodiaceae
Takson	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>iranicum</i> Aellen
Türkçe İsimleri	Yağlı sirken, akpazı, yabani ıspanak
Yöresel İsmi	Sirken
Yörede Kullanımı	Yapraklı gövdesi yemek olarak pişirilir. Hayvan yemi olarak kullanılır.

Etnobotanik Bitki No	86
Familya	Fabaceae
Takson	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.
Türkçe İsimleri	Akasya, Yalancı akasya
Yöresel İsmi	Akasya
Yörede Kullanımı	Çiçekleri yenir.
	

Etnobotanik Bitki No	87
Familya	Labiatae
Takson	<i>Mentha pulegium</i> L.
Türkçe İsimleri	Yarpuz, filiskin
Yöresel İsmi	Süsen, su nanesi, yarpuz
Yörede Kullanımı	Yaprakları akciğer rahatsızlıklarında çay gibi demlenerek içilir.

Etnobotanik Bitki No	88
Familya	Asteraceae
Takson	<i>Tragopogon latifolius</i> L.
Türkçe İsimleri	Yemlik
Yöresel İsmi	Yemlik
Yörede Kullanımı	Salata bitkisi olarak kullanılır.

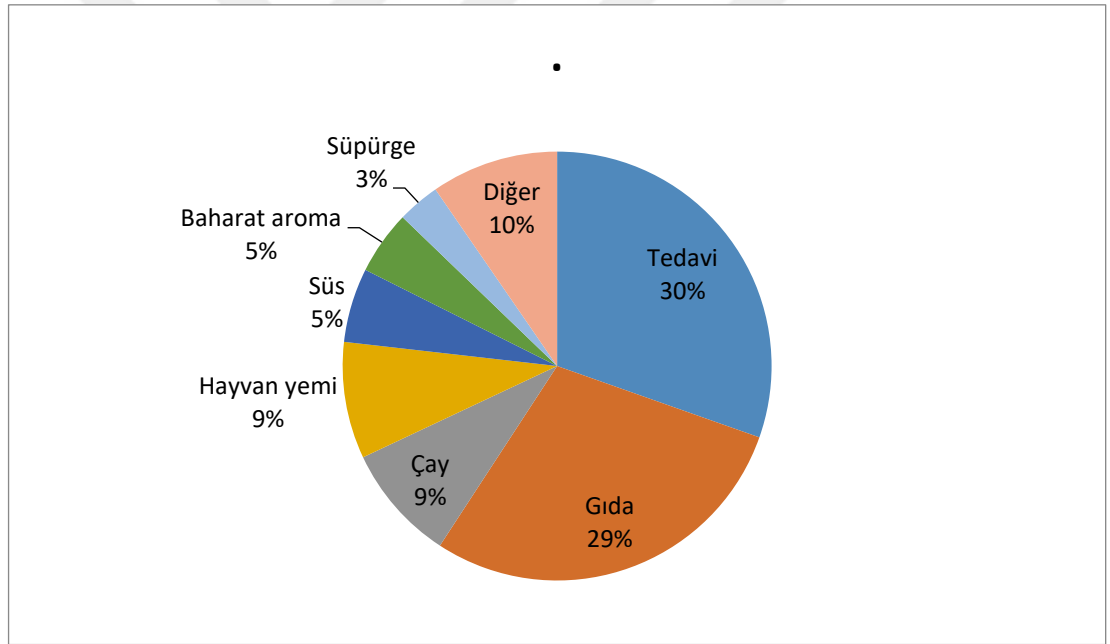
Etnobotanik Bitki No	89
Familya	Fabaceae
Takson	<i>Medicago sativa</i> L.
Türkçe İsimleri	Yonca
Yöresel İsmi	Üçgül, deli yonca
Yörede Kullanımı	Hayvan yemi olarak kullanılır.
	

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çardak bölgesinde 2018-2019 tarihleri arasında yapmış olduğumuz etnobotanik çalışmalar sonucunda 89 bitkisel örnek ve bu örneklerle ait 125 farklı kullanım tespit edilmiştir (Çizelge 5.1).

Bu 89 taksonun tümü Çardak bölgesinde doğal olarak yayılış göstermekte olup bir kısmı odun dışı orman ürünleri kapsamında değerlendirilmektedir.

Tespiti yapılan 89 bitki türü 45 familyaya aittir. Bu familyaların içinde *Asteraceae* familyası en çok örnekle temsil edilirken, *Lamiaceae* ve *Rosaceae* onu takip eden diğer familyadır (Çizelge 5.1).

Şekil 5.1. Çardak Yöresi'nde belirlenen bitkilerin kullanım amaçları

Bölgede tespit edilen bitki türlerinden 36'sı gıda (%28,8), 11'i çay (%8,8), 38'i tedavi (%30,4), 11'i hayvan yemi (%8,8), 6'sı baharat ve aroma verici (%4,8), 4'ü süpürge (%3,2), 7'si dekorasyon ve peysaj (%5,6) ve 12'si diğer (%9,6) amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 5.3).

Çizelge 5.1. Araştırma alanında tespit edilen etnobotanik bitkiler listesi

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Acıpayam, badem	<i>Amygdalus orientalis</i> Miller.	Rosaceae
2.	Adaçayı, toros çayı, eldurun	<i>Sideritis libanotica</i> subsp. <i>linearis</i> (Benth.) Bornm.	Labiatae
3.	Ahlat, kurmut, yabaniarmut	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> subsp. <i>elaeagnifolia</i> Pallas	Rosaceae
4.	Akdeniz servisi, dallıservi, selvi	<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>horizontalis</i>	Cupressaceae
5.	Aksüprüge otu	<i>Erica arborea</i> L.	Ericaceae
6.	Alıç, yemişen, akdiken	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>monogyna</i>	Rosaceae
7.	Altınotu	<i>Ceterach officinarum</i> DC.	Aspleniaceae
8.	Ayı pençesi, nehuts	<i>Acanthus mollis</i>	
9.	Ayrıkotu	<i>Elymusrepens</i> (L.) Gould subsp. <i>Repens</i> (L.) Gould	Poaceae
10.	Ayvadana, civanperçemi	<i>Achillea</i> sp. L.	Asteraceae
11.	Ayvadana, civanperçemi	<i>Achillea nobilis</i> L.	Asteraceae
12.	Banotu	<i>Hyoscyamus reticulatus</i> L.	Solanaceae
13.	Beyazçiçekli laden, fatmagül, davşanak	<i>Cistus laurifolius</i> L.	Cistaceae
14.	Bilyalı kekik	<i>Origanum onites</i>	Labiatae
15.	Bodur mamut	<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	Lamiaceae
16.	Böğürtlen, tilki üzümü	<i>Rubus sanctus</i> Schreber.	Rosaceae
17.	Boynuzlu gelincik, çölek çökerten	<i>Glaucium leiocarpum</i> Mill.	Papaveraceae
18.	Bozsirken, akpazı	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> L.	Chenopodiaceae
19.	Çalba, otçayı, yaylaçayı	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.	Labiaceae
20.	Canavar otu	<i>Orobanche ramosa</i> L.	Orobanchaceae
21.	Çıntar, kanlıca mantarı	<i>Lactarius deliciosus</i>	Russulaceae
22.	Çitlembik, menengiç	<i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Anacardiaceae
23.	Çoban çantası	<i>Capsella bursa-pastoris</i> L.	Cruciferae
24.	Çörtük otu, çövärdük	<i>Echinophora tenuifolia</i> L. subsp. <i>sibthorpiana</i> (Guss.) Tutin	Apiaceae

Çizelge 5.1. Araştırma alanında tespit edilen etnobotanik bitkiler listesi (Devam)

25.	Demir bıtırağı, demir dikenı	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Zygophyllaceae
26.	Doğuçınarı, kavak, çınar	<i>Platanus orientalis</i> L.	Platanaceae
27.	Dolaman, trüf	<i>Ascomycets</i> sp.	
28.	Düğmelık	<i>Sanguisorba</i> sp.	Rocaceae
29.	Ebegümece, gömeç	<i>Malva sylvestris</i> L.	Malvaceae
30.	Efenk, fiğ	<i>Vicia sativa</i> L.	Fabaceae
31.	Emzikotu	<i>Onosma tauricum</i> Pallas & Willd	Boraginaceae
32.	Eşek marulu, yabani marul, Sakızlık	<i>Lactuca serriola</i> L.	Asteraceae
33.	Gelincik, aşotu, gelingülü	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Papaveraceae
34.	Geven, ketre	<i>Astragalus</i> sp.	Fabaceae
35.	Hatmi, gülfatma, Devegülü	<i>Alcea heldreichii</i> Boiss.	Malvaceae
36.	Isırgan, dalağan	<i>Urtica dioica</i> L.	Urticaceae
37.	İssiye	<i>Lamium purpureum</i> L.	Lamiaceae
38.	İt sümbülü	<i>Muscari neglectum</i> Guss. Ex Ten.	Liliaceae
39.	Kangaldikenı, devedikenı	<i>Silybum marianum</i>	Compositae
40.	Kaparı, gebere, gebre	<i>Capparis spinosa</i> L. var. <i>spinosa</i>	Capparaceae
41.	Kara kekik	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Lamiaceae
42.	Karaçam	<i>Pinus nigra</i> Arn.	Pinaceae
43.	Karahindiba, radika	<i>Taraxacum officinale</i> G.	Asteraceae
44.	Karakavuk	<i>Chondrilla juncea</i> L.	Asteraceae
45.	Karamuk,	<i>Berberis crataegina</i> DC.	Berberidaceae
46.	Karanfil, Siğilotu	<i>Dianthus tripunctatus</i> Sibth. & Sm.	Caryophyllaceae
47.	Kargı, kargı kamışı	<i>Arundo donax</i> L.	Poaceae
48.	Katranardıcı, dikenardıcı	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> L.	Cupressaceae
49.	Kenger, şevketi bostan	<i>Cnicus benedictus</i>	Asteraceae
50.	Kermes meşesi, pelit	<i>Quercus coccifera</i> L.	Fagaceae
51.	Kırksinirotu	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Plantaginaceae

Çizelge 5.1. Araştırma alanında tespit edilen etnobotanik bitkiler listesi (Devam)

52.	Kısamahmut	<i>Teucrium chamaedrys</i> Boiss.	Labiatae
53.	Kızılçam	<i>Pinus brutia</i> Ten.	Pinaceae
54.	Kokar ardıç, kokulu ardıç	<i>Juniperus foetidissima</i>	Cupressaceae
55.	Kuşburnu, it gülü, köpekgülü	<i>Rosa canina</i> L.	Rosaceae
56.	Kuzu göbeği, göbekmantarı	<i>Morchella esculenta</i>	Morchellaceae
57.	Labada, ilibada, efelik	<i>Rumex crispus</i> L.	Polygonaceae
58.	Limon kekiği	<i>Thymus citriodorus</i> (Pers.) Schreb.	Lamiaceae
59.	Madımak, Kuşyemi	<i>Polygonum cognatum</i> Meissn	Polygonaceae
60.	Morsüpürgeotu	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull	Ericaceae
61.	Oğul otu	<i>Melissa officinalis</i> L.	Lamiaceae
62.	Ökseotu, burç	<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i> L.	Loranthaceae
63.	Ömür çiçeği	<i>Sedum sempervivoides</i> BIEB	Crassulaceae
64.	Palamut	<i>Quercus ithaburensis</i> subsp. <i>Macrolepis</i>	Fagaceae
65.	Papatya	<i>Matricaria chamomilla</i> L.	Asteraceae
66.	Patlak, yabani sinemaki, patluk	<i>Colutea cilicica</i> Boiss. & Bal.	Fabaceae
67.	Sabun çiçeği	<i>Saponaria officinalis</i>	Caryophyllaceae
68.	Sarı kantaron, binbirdelikotu	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Guttiferae
69.	Sarmaşık	<i>Convolvulus arvensis</i>	Convolvulaceae
70.	Semizotu, semizlik,	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Portulacaceae
71.	Sığırkuyruğu	<i>Verbascum</i> spp.	Scrophulariaceae
72.	Sirken	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	Amaranthaceae
73.	Su putağı	<i>Rumex</i> sp.L.	Polygonaceae
74.	Sumak	<i>Rhus coriaria</i> L.	Anacardiaceae
75.	Süpürge out, süpürge çalısı	<i>Bassia scoparia</i> (L.) A.J. Scott	Chenopodiaceae
76.	Sütleğen	<i>Euphorbia kotschyana</i> Fenzl	Euphorbiaceae
77.	Şapkacık	<i>Agaricus campestris</i> L.	Agaricaceae
78.	Taş kınası, kuş kınası	Likenler	

Çizelge 5.1. Araştırma alanında tespit edilen etnobotanik bitkiler listesi (Devam)

79.	Tavşankirazı	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Ruscaceae
80.	Tay boncuğu	<i>Cyanus nigrifimbria</i>	Compositae
81.	Üzerlik, nazarotu,	<i>Peganum harmala</i> L.	Zygophyllaceae
82.	Yabançayı	<i>Mentha pulegium</i> L.	Lamiaceae
83.	Yabaniçilek, cülek	<i>Chenopodium folisum</i> (Moench) Asch	Amaranthaceae
84.	Yabanierik, çakaleriği	<i>Prunus cocomilia</i> Ten.	Rosaceae
85.	Yağlısirken, akpazı, yabaniıspanak	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>Iranicum</i> Aellen	Chenopodiaceae
86.	Yalancı Akasya	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Fabaceae
87.	Yarpuz, filiskin, Süsen, sunanesi	<i>Mentha pulegium</i> L	Labiatae
88.	Yemlik	<i>Tragopogon latifolius</i> L.	Asteraceae
89.	Yonca	<i>Medicago sativa</i> L.	Fabaceae

Çizelge 5.2. Yörede gıda amaçlı kullanılan türler

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Ahlat, kurmut, yabaniarmut	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> subsp. <i>elaeagnifolia</i> Pallas	Rosaceae
2.	Alıç, yemişen, akdiken	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>monogyna</i>	Rosaceae
3.	Böğürtlen, tilki üzümü	<i>Rubus sanctus</i> Schreber.	Rosaceae
4.	Boynuzlu gelincik, çölek çökerten	<i>Glaucium leiocarpum</i> Mill.	Papaveraceae
5.	Bozsirken, akpazı	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> L.	Chenopodiaceae
6.	Çıntar, kanlıca mantarı	<i>Lactarius deliciosus</i>	Russulaceae
7.	Çitlembik, menengiç	<i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Anacardiaceae
8.	Dolaman, trüf	<i>Ascomycets</i> sp.	
9.	Düğmelik	<i>Sanguisorba</i> sp.	Rocaceae
10.	Ebegümece, gömeç	<i>Malva sylvestris</i> L.	Malvaceae
11.	Efenk, fiğ	<i>Vicia sativa</i> L.	Fabaceae
12.	Emzikotu	<i>Onosma tauricum</i> Pallas & Willd	Boraginaceae
13.	Eşek marulu, yabani marul, Sakızlık	<i>Lactuca serriola</i> L.	Asteraceae
14.	Gelincik, aşotu, gelingülü	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Papaveraceae
15.	Geven, ketre	<i>Astragalus</i> sp.	Fabaceae
16.	Isırgan, dalağan	<i>Urtica dioica</i> L.	Urticaceae
17.	Kangaldikeni, devedikeni	<i>Silybum marianum</i>	Compositae
18.	Kapari, gebere, gebre	<i>Capparis spinosa</i> L. var. <i>spinosa</i>	Capparaceae
19.	Karahindiba, radika	<i>Taraxacum officinale</i> G.	Asteraceae
20.	Karakavuk	<i>Chondrilla juncea</i> L.	Asteraceae
21.	Karamuk,	<i>Berberis crataegina</i> DC.	Berberidaceae
22.	Kenger, şevketi bostan	<i>Cnicus benedictus</i>	Asteraceae
23.	Kuşburnu, it gülü, köpekgülü	<i>Rosa canina</i> L.	Rosaceae

Çizelge 5.2. Yörede gıda amaçlı kullanılan türler (Devam)

24	Kuzugöbeği , göbekmantarı	<i>Morchella esculenta</i>	Morchellaceae
25	Labada, ilibada, efelik	<i>Rumex crispus</i> L.	Polygonaceae
26	Madımak, Kuşyemi	<i>Polygonum cognatum</i> Meissn	Polygonaceae
27	Palamut	<i>Quercus ithaburensis</i> subsp. <i>Macrolepis</i>	Fagaceae
28	Şapkacık	<i>Agaricus campestris</i> L.	Agaricaceae
29	Semizotu, semizlik,	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Portulacaceae
30	Sirken	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	Amaranthaceae
31	Tavşankirazı	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Ruscaceae
32	Yabaniçilek, cülek	<i>Chenopodium folisum</i> (Moench) Asch	Amaranthaceae
33	Yabanierik, çakaleriği	<i>Prunus cocomilia</i> Ten.	Rosaceae
34	Yağlısirken, akpazı, yabaniispanak	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>Iranicum</i> Aellen	Chenopodiaceae
35	Yalancı Akasya	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Fabaceae
36	Yemlik	<i>Tragopogon latifolius</i> L.	Asteraceae

Çizelge 5.3. Yörede baharat ve aroma verici amaçlı kullanılan türler

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Bilyalı kekik	<i>Origanum onites</i>	Labiatae
2.	Çörtük otu, çövärdük	<i>Echinophora tenuifolia</i> L. subsp. <i>sibthorpiana</i> (Guss.) Tutin	Apiaceae
3.	Karaçam	<i>Pinus nigra</i> Arn.	Pinaceae
4.	Kara kekik	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Lamiaceae
5.	Limon kekiği	<i>Thymus citriodorus</i> (Pers.) Schreb.	Lamiaceae
6.	Sumak	<i>Rhus coriaria</i> L.	Anacardiaceae

Çizelge 5.4. Yörede çay amaçlı kullanılan türler

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Adaçayı, toros çayı, elduran	<i>Sideritis libanotica subsp.linearis</i> (Benth.) Bornm.	Labiatae
2.	Ayvadana, civanperçemi	<i>Achillea sp.</i> L.	Asteraceae
3.	Ayvadana, civanperçemi	<i>Achillea nobilis</i> L.	Asteraceae
4.	Bilyalı kekik	<i>Origanum onites</i>	Labiatae
5.	Çalba, otçayı, yaylaçayı	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.	Labiaceae
6.	Kara kekik	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Lamiaceae
7.	Karamuk,	<i>Berberis crataegina</i> DC.	Berberidaceae
8.	Kuşburnu, it gülü, köpekgülü	<i>Rosa canina</i> L.	Rosaceae
9.	Limon kekiği	<i>Thymus citriodorus</i> (Pers.) Schreb.	Lamiaceae
10.	Papatya	<i>Matricaria chamomilla</i> L.	Asteraceae
11.	Yabançayı	<i>Mentha pulegium</i> L.	Lamiaceae

Çizelge 5.5. Yörede tedavi amaçlı kullanılan türler

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Acıpayam, badem	<i>Amygdalus orientalis</i> Miller.	Rosaceae
2.	Adaçayı, toros çayı, eldurun	<i>Sideritis libanotica subsp.linearis</i> (Benth.) Bornm.	Labiatae
3.	Akdeniz servisi, dallıservi, selvi	<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>horizontalis</i>	Cupressaceae
4.	Altınotu	<i>Ceterach officinarum</i> DC.	Aspleniaceae
5.	Ayı pençesi, nehuts	<i>Acanthus mollis</i>	
6.	Ayrıkotu	<i>Elymusrepens</i> (L.) Gould subsp. <i>repens</i> (L.) Gould	Poaceae
7.	Ayvadana, civanperçemi	<i>Achillea nobilis</i> L.	Asteraceae
8.	Banotu	<i>Hyoscyamus reticulatus</i> L.	Solanaceae
9.	Beyazçiçekli laden, fatmagül, davşanak	<i>Cistus laurifolius</i> L.	Cistaceae
10.	Bodur mamut	<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	Lamiaceae
11.	Boynuzlu gelincik, çölek çökerten	<i>Glaucium leiocarpum</i> Mill.	Papaveraceae
12.	Çalba, otçayı, yaylaçayı	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.	Labiaceae
13.	Canavar otu	<i>Orobancha ramosa</i> L.	Orobanchaceae
14.	Çoban çantası	<i>Capsella bursa-pastoris</i> L.	Cruciferae
15.	Demirbıtırağı, demirdikeni	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Zygophyllaceae
16.	Doğuçınarı, kavak, çınar	<i>Platanus orientalis</i> L.	Platanaceae
17.	Ebegümece, gömeç	<i>Malva sylvestris</i> L.	Malvaceae
18.	Hatmi, gülfatma, Devegülü	<i>Alcea heldreichii</i> Boiss.	Malvaceae
19.	Isırgan,dalağan	<i>Urtica dioica</i> L.	Urticaceae
20.	İssiye	<i>Lamium purpureum</i> L.	Lamiaceae
21.	Kangaldikeni, devedikeni	<i>Silybum marianum</i>	Compositae
22.	Karaçam	<i>Pinus nigra</i> Arn.	Pinaceae
23.	Karanfil, Siğilotu	<i>Dianthus tripunctatus</i> Sibth. & Sm.	Caryophyllaceae

Çizelge 5.5. Yörede tedavi amaçlı kullanılan türler (Devam)

24.	Katranardıcı, dikenardıcı	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> L.	Cupressaceae
25.	Kırsinirotu	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Plantaginaceae
26.	Kısamahmut	<i>Teucrium chamaedrys</i> Boiss.	Labiatae
27.	Kızılçam	<i>Pinus brutia</i> Ten.	Pinaceae
28.	Kokar ardıç, kokulu ardıç	<i>Juniperus foetidissima</i>	Cupressaceae
29.	Oğul otu	<i>Melissa officinalis</i> L.	Lamiaceae
30.	Ökseotu, burç	<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i> L.	Loranthaceae
31.	Papatya	<i>Matricaria chamomilla</i> L.	Asteraceae
32.	Patlak, yabani sinemaki, patluk	<i>Colutea cilicica</i> Boiss. & Bal.	Fabaceae
33.	Sarı kantaron, binbirdelikotu	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Guttiferae
34.	Sığırkuyruğu	<i>Verbascum</i> spp.	Scrophulariaceae
35.	Su putağı	<i>Rumex</i> sp.L.	Polygonaceae
36.	Sütleşen	<i>Euphorbia kotschyana</i> Fenzl	Euphorbiaceae
37.	Üzerlik, nazarotu,	<i>Peganum harmala</i> L.	Zygophyllaceae
38.	Yarpuz, filiskin, Süsen, sunanesi	<i>Mentha pulegium</i> L	Labiatae

Çizelge 5.6. Yörede süpürge amacıyla kullanılan türler

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Aksüpürge otu	<i>Erica arborea</i> L.	Ericaceae
2.	Morsüpürgeotu	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull	Ericaceae
3.	Sığırkuyruğu	<i>Verbascum</i> spp.	Scrophulariaceae
4.	Süpürge out, süpürge çalısı	<i>Bassia scoparia</i> (L.) A.J.Scott	Chenopodiaceae

Çizelge 5.7. Yörede hayvan yemi olarak kullanılan türler

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Bozsirken, akpazı	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> L.	Chenopodiaceae
2.	Efenk, fiğ	<i>Vicia sativa</i> L.	Fabaceae
3.	Eşek marulu, yabani marul, Sakızlık	<i>Lactuca serriola</i> L.	Asteraceae
4.	Geven, ketre	<i>Astragalus</i> sp.	Fabaceae
5.	Kangaldikeni, devedikeni	<i>Silybum marianum</i>	Compositae
6.	Kermes meşesi, pelit	<i>Quercus coccifera</i> L.	Fagaceae
7.	Ökseotu, burç	<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i> L.	Loranthaceae
8.	Palamut	<i>Quercus ithaburensis</i> subsp. <i>Macrolepis</i>	Fagaceae
9.	Sarmaşık	<i>Convolvulus arvensis</i>	Convolvulaceae
10.	Sirken	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	Amaranthaceae
11.	Yonca	<i>Medicago sativa</i> L.	Fabaceae

Çizelge 5.8. Yörede dekorasyon ve peyzaj amacıyla kullanılan türler

Sıra no	Adı	Bilimsel İsmi	Familyası
1.	Hatmi, gülfatma, Devegülü	<i>Alcea heldreichii</i> Boiss.	Malvaceae
2.	İt sümbülü	<i>Muscari neglectum</i> Guss. Ex Ten.	Liliaceae
3.	Kargı, kargı kamışı	<i>Arundo donax</i> L.	Poaceae
4.	Ömür çiçeği	<i>Sedum sempervivoides</i> BIEB	Crassulaceae
5.	Sabun çiçeği	<i>Saponaria officinalis</i>	Caryophyllaceae
6.	Tay boncuğu	<i>Cyanus nigrifimbria</i>	Compositae
7.	Üzerlik, nazarotu,	<i>Peganum harmala</i> L.	Zygophyllaceae

KAYNAKLAR

- Akbaş, F. (2015). *Çardak İlçe Merkezinin Coğrafyası*. (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- Aktan, T. (2011). *Yenişehir (Bursa) Köylerinin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Alkaç, A. S. (2013). *Alaçam Dağları (Balıkesir) Bigadiç İlçesi Bölümündeki Ekonomik Önemi Olan Bazı Bitkiler ve Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Arı, S. (2014). *Afyonkarahisar ve Civarında Halk Tarafından Kullanılan Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Arıncı, K. (2011). *Türkiye'nin Kıyı Bölgeleri*, Eser Ofset Matbaacılık, İstanbul.
- Atalay, İ. (2012). *Genel Fiziki Coğrafya*, İzmir, META Basım Matbaacılık.
- Atalay, İ. (2006). *Toprak Oluşumu, Sınıflandırılması ve Coğrafyası*, (İzmir, Meta Basım Matbaacılık)
- Ayandın, H. (2010). *Avşar, Şabanözü ve Çile Dağı (Polatlı / Ankara) Arasında Kalan Bölgenin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Aydın, M. & Kılıç, Ş. (2010). *Toprak Bilimi*, (Antakya, Nobel Yayıncılık)
- Balos, M. M. (2007). *Zeytinbahçe-Akarçay (Birecik, Şanlıurfa) Arasında Kalan Bölgenin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Baytop, A. (2004). *Türkiye'de Botanik Tarihi Araştırmaları*. (Ankara, Tübitak Yayınları).
- Bulut, E. G. (2008). *Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar*. (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Çilden, E. (2011). *Paşa Yaylası (Aydın) Florası ve Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Dağlı, M. (2015). *Şanlıurfa Merkez ve Bağlı Köylerde Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Demirci, S. (2010). *Andırın (Kahramanmaraş) İlçesinde Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)

- Deniz, L. (2008). *Uşak Üniversitesi 1 Eylül Kampüsü (Uşak) Florası ve Etnobotanik Açısından Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Doğan, A. (2014). *Pertek (Tunceli) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar*. (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Dutkuner, İ. (2004). Eğirdir (Isparta) Yöresi Ormanlarının Floristik Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları*
- Özdemir, E. (2005). *Niğde-Aladağlar'ın Batısında Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Ekim, T. (2014). Damarlı Bitkiler. Resimli Türkiye Florası. Ali Nihat Gökyiğit Vakfı, Flora Araştırmaları Derneği ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Erdem, B. C. (2018). *Abbaslık Köyü (Bilecik) Florası ve Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Erdoğan, R. (2011). *Sarıveliler (Karaman) ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Ertuğ, F. (2014). *Etnobotanik*. Resimli Türkiye Florası, Ali Nihat Gökyiğit Vakfı, Flora Araştırmaları Derneği ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Eşen, B. (2008). *Aydınlar Köyü ve Çevresinin (Erdemli/Mersin) Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Fidan, Ş. E. (2018). *Tek Tek Dağları Eteklerindeki Bazı Köylerde Etnobotanik Çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Furkan, M. K. (2016). *Adıyaman İlinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Gelse, A. (2012). *Adıyaman ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Genç, E. G. (2003). *Çatalca Yöresinde Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Gençay, A. (2007). *Cizre (Şırnak)'Nin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Güneş, S. (2010). *Karaisalı (Adana) ve Köylerinde Halkın Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)

- Gürdal, B. (2010). *Marmaris (Muğla) İlçesinde Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Hadimli, H. (2001). *Hınıs Kasabasının Coğrafyası*. (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- Karagöz, K. F. (2013). *Suşehri (Sivas) Bölgesinin Etnobotanik Açısından Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Karakurt, E. (2014). *Kelkit (Gümüşhane) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Karamanoğlu, K. (1976). *Türkiye Bitkileri*. Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları.
- Kaval, İ. (2011). *Geçitli (Hakkari) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Kayabaşı, P. N. (2011). *Manyas ve Köylerinde Etnobotanik Bir Çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Kendir, G. & Güvenç, A. (2010). Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Yayınları*.
- Keskin, L. (2011). *Kadınhanı (Konya) ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Kırııcı, S. ve ark. (2018). Doğu Akdeniz Bölgesinde Üzerlik. *Lokman Hekim Dergisi -Lokman Hekim Journal 8(1)*, 01-12. Doi: <http://lokmanhekim.mersin.edu.tr>
- Kızılarıslan, Ç. (2008). *İzmit Körfezi’nin Güney Kesiminde Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Koçman, A. (1984). “Yukarı Kura Nehri Havzasının Toprakları”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 2, 151-176.
- Koçak, S. (1999). *Karaman Yöresinde Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Koçyiğit, M. (2005). *Yalova İline Etnobotanik Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Korkmaz, E. (2018). *Bahçesaray (Müküs) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri ve Dijital Ortama Aktarımı*. (Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncüyıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)

- Korkut, M. M. (2006). *Arat Dağı (Şanlıurfa) Florası ve Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Koyuncu, O. (2005). *Geyve (Sakarya) ve Çevresinin Floristik ve Etnobotanik Açısından İncelenmesi*. (Doktora Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Mart, S. (2006). *Bahçe ve Hasanbeyli (Osmaniye) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Metin, A. (2009). *Mut ve Çevresinde (Mersin) Yetişen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Mumcu, Y. (2018). *Tekirdağ, Çerkezköy ve Çevresinde Yetişen Bitkiler ve Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Mutluer, M., (1996). Orta Gediz Havzasında Yerşekilleri ve Toprak Anameteryalinin Tarım Faaliyetleri Üzerine Etkisi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 9, 267-282.
- Mükemre, M. (2013). *Konalga, Sırmalı, Dokuzdam Köyleri (Çatak-Van) ve Çevrelerinin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Nacakcı, F. M. (2015). *Kumluca (Antalya)'da Etnobotanik Bir Çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Olgun, Ş. (2019). *Arıcak (Elazığ) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Oymak, E. (2018). *Ozova (Şanlıurfa) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Polat, R. (2010). *Havran ve Burhaniye (Balıkesir) Çevresinde Tarımsal Biyoçeşitlilik ve Etnobotanik Araştırmaları*. (Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Saday, H. (2009). *Güzeloluk Köyü ve Çevresinin (Erdemli / Mersin) Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Sade, B. Y. (2014). *Kahta (Adıyaman) Merkezi ve Narince Köyünün Etnobotanik Açısından Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Saraç, D. U. (2013). *Rize İli Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).

- Saraç, H., (2018). *Madımak (Polygonum cognatum Meissn.) Bitki Özütlерinin Besin Elementleri ve In Vitro Antikanserоjen Aktiviteleri Yönünden Değerlendirilmesi*, (Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 1. Uluslararası Tarımsal Yapılar ve Sulama Kongresi Özel Sayısı: 340-347, 2018 ISSN 1304-9984, Araştırma Makalesi)
- Sargın, S. A. (2013). *Alaşehir ve Çevresinde (Manisa) Tarımsal Biyoçeşitlilik ve Etnobotanik Araştırmaları*. (Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Şeker, A. F. (2018). *Şanlıurfa İli Lamiaceae (Ballıbabagiller) Familyasının Florası Bazı Taksonların Fitokimyasal ve Etnobotanik Özellikleri*. (Doktora Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Şenkardeş, İ. (2014). *Nevşehir' in Güney İlçelerinde (Acıgöl, Derinkuyu, Gülşehir, Nevşehir-Merkez, Ürgüp) Etnobotanik Araştırmalar*. (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Tarhan, N., Arslan, M. & Şar, S. (2016). Bazı Tıbbi Bitkiler ve Onlara Ait Mitoslar. (Lokman Hekim Dergisi, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları).
- Tekin, S. (2011). *Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Tetik, F. (2011). *Malatya İlinin Etnobotanik Değeri Olan Bitkileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yükseklisans Tezi, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Uzun, M. (2015). *İnönü ve Mihalgazi (Eskişehir) İlçe ve Köylerinde Etnobotanik Araştırmalar*. (Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Vural, G. (2008). *Honaz Dağı ve Çevresindeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Yazıcı, H. (2002). İç Anadolu Bölgesi Coğrafyası, (Ankara, Nobel Yayın Dağıtım)
- Yeşil, Y. K. (2007). *Akçadağ (Malatya) Bucağında Etnobotanik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Yıldırım, H. İ. (2015). *Alanya ve Gazipaşa (Antalya)' da Halk Tarafından Kullanılan Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Yıldırım, Ş. (2004). Etnobotanik ve Türk Etnobotaniği. Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Elif SARIKAYA BATKAN

Doğum Yeri ve Yılı : Çardak, 1979

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : elif.sarikaya@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Ankara Cebeci Atatürk Sağlık Meslek Lisesi, 1997

Lisans : SDÜ, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği, 2003

Mesleki Deneyim

Orman Genel Müdürlüğü Mühendisi 2005-.....(halen)